

บทที่ 2

มติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

1. ความหมายของ "มติที่ประชุมผู้ถือหุ้น" (Resolution of Shareholders' Meeting)

ตาม Black's Law Dictionary และ Dictionary of Company Law¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า "มติ" ไว้ตรงกันว่า

" มติ คือ การแสดงความเห็น เจตนา หรือคำตัดสินอย่างเป็นทางการขององค์การซึ่งได้มาโดยการประชุม"

ดังนั้น " มติที่ประชุมผู้ถือหุ้น " จึงหมายถึงการแสดงความเห็น แสดงเจตนา หรือคำตัดสินของผู้ถือหุ้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งได้มาจากการออกเสียงลงคะแนน (vote) ผ่านที่ประชุมผู้ถือหุ้น *

¹ Henry Cambell Black, Black's Law Dictionary, 5th ed. (St. Paul Minn : West Publishing Co., 1979), p.1178. และ E.R.Hardy Ivamy, Dictionary of Company Law (London : Butterworths, 1983), p.214.

* ศาลอเมริกาในคดี Landers V Frank Street M.E.Church 114 NY 626, 21 NE 420 (1989) ให้คำนิยามไว้ว่า การลงมติ เป็นวิธีที่ถูกต้องในการแสดงความประสงค์ของผู้ถือหุ้นส่วนมากที่เข้าประชุม ดู George S. Hills, Managing Corporate Meetings (New York : Ronald, (1977), p.4:

2. สิทธิของผู้ถือหุ้นในการออกเสียงลงคะแนน

ผู้ถือหุ้นทุกคนมีสิทธิออกเสียงลงมติหรือสละสิทธิการลงมติ * สิทธิในการลงมตินี้เป็นสิทธิที่ติดมากับความเป็นเจ้าของหุ้นและถือเป็นสิทธิทางทรัพย์สินอย่างหนึ่ง²

ในฐานะผู้ถือหุ้น อาจมีสิทธิที่จะได้รับจากการเป็นผู้ถือหุ้นอีกหลายประการแต่ผู้ถือหุ้นก็สามารถใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนได้เสมอโดยไม่กระทบต่อสิทธิประการอื่น **

กฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1176 ได้บัญญัติ "ผู้ถือหุ้นทั่วทุกคนมีสิทธิจะเข้าประชุมในที่ประชุมใหญ่ได้เสมอไม่ว่าจะเป็นการประชุมชนิดใด คราวใด" ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยรับรองสิทธิในการเข้าประชุมของผู้ถือหุ้นทุกคน ส่วนสิทธิของผู้ถือหุ้นในการออกเสียงลงคะแนนนั้น เมื่อพิจารณา มาตรา 1182 ซึ่งบัญญัติว่า "ในการลงคะแนนโดยวิธีชুমือนั้น ท่านำให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนที่มาประชุมเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนมีเสียงหนึ่งเป็นคะแนน

* ผู้ถือหุ้นไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องไปออกเสียงลงคะแนน ดังนั้น ศาลจึงไม่สามารถออกคำสั่งบังคับให้ผู้ถือหุ้นออกเสียงลงคะแนนได้ หลักจากคดี Hall V Hall, 506 S.W 2d 42,45' (Mo.1974) จาก George S. Hills, Managing Corporate Meetings, p.556

² George S. Hills, Managing Corporate Meetings, p.501.

** หลักจากคดี Penroad Corp. V. Ladner, 21 F.Supp. 575,576 (E.D.Pa. 1937) จาก Ibid., p.499.

แต่ในการลงคะแนนลับท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียง เสียงหนึ่งต่อหุ้นหนึ่ง ที่คนถือ" และมาตรา 1187 ที่ว่า "ผู้ถือหุ้นทุกคนจะมอบฉันทะให้ผู้อื่นออกเสียงแทน ตนก็ได้ แต่การมอบฉันทะเช่นนี้ทำเป็นหนังสือ" ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียง ของผู้ถือหุ้น ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายไทยได้รับรองว่าผู้ถือหุ้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ดังนั้น สิทธิของผู้ถือหุ้นในการเข้าประชุมและในการออกเสียงลงคะแนนจึงเป็นสิทธิ ตามกฎหมาย (Legal Right)

การจำกัดสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นโดยทั่วไปจะกระทำ มิได้ ดังนั้น หากจะมีการจำกัดสิทธิการออกเสียงจึงมักจะทำเป็นกรณีพิเศษ โดย กฎหมายหรือข้อบังคับกำหนดไว้

ผู้ถือหุ้นแต่ละคนต่างก็เป็นตัวแทนของตนเองและทำการเพื่อผลประโยชน์ ของตนมิใช่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นอื่น ๆ ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วผู้ถือหุ้นจึงมีสิทธิตาม กฎหมายที่จะออกเสียงลงमतอย่างใดก็ได้ตามที่พอใจหรือโดยมุ่งประโยชน์ของตน เป็นหลัก และไม่มีหน้าที่ใด ๆ ต่อผู้ถือหุ้นอื่น เจตนาของผู้ถือหุ้นในการลงमतจึงไม่ นามมาพิจารณาเกี่ยวข้อง ศาลอเมริกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า เจตนาของผู้ถือหุ้น แม้จะ ไม่ดี หรือประสงค์ร้ายก็ไม่เข้าข้อเท็จจริงที่จะนำมาสืบในศาล และศาลในอีกคดีหนึ่ง ก็ได้วินิจฉัยไปในทางเดียวกันว่า แม้ผู้ถือหุ้นจะมีเจตนาไม่เข้าประชุม เพราะไม่ ต้องการให้ครบองค์ประชุม แต่ก็ไม่ได้ถือเจตนาเป็นสาระสำคัญ³

³ George S. Hills, Managing Corporate Meetings, pp. 499-502.

อย่างไรก็ดี ได้มีแนวความคิดที่ขัดแย้งกับแนวข้างต้น โดยมีการยกหลักความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันขึ้นมาพิจารณา ซึ่งมีคดีในอเมริกาวินิจฉัยรับรองหลักนี้ไว้ว่า ผู้ถือหุ้นสามารถออกเสียงอย่างใดก็ได้ และย่อมจะไม่ถูกคัดค้านแม้จะกระทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือโดยเอาเกอใจ ตราบใดที่เขาไม่ได้ละเมิดหน้าที่ที่มีต่อผู้ถือหุ้นคนอื่น⁴

ในระหว่างตัวผู้ถือหุ้นกับบริษัท ผู้ถือหุ้นอาจออกเสียงไปในทางที่ไม่ได้ทำให้บริษัทได้ประโยชน์มากที่สุดก็ได้ โดยมีคดีในอเมริกาวินิจฉัยรับรองหลักนี้ไว้ว่า ผู้ถือหุ้นย่อมไม่ถูกตัดสิทธิในการออกเสียงแม้ในความเห็นของผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ ผู้ถือหุ้นรายนั้นจะได้ออกเสียงลงมติไปในทางที่ไม่ได้ทำให้บริษัทได้ประโยชน์มากที่สุดก็ตาม⁵

ผู้ถือหุ้นทุกคนย่อมมีคะแนนเสียงเท่ากัน โดยทั่วไปหนึ่งหุ้นต่อหนึ่งเสียง (one share-one vote) เว้นแต่จะมีข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ำให้ผู้ถือหุ้นในลำดับชั้น (Class) หนึ่ง มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนมากกว่าผู้ถือหุ้นในอีกลำดับชั้นหนึ่ง⁶

⁴ Ibid., p.503.

⁵ George S. Hills, Managing Corporate Meetings, p.502.

⁶ พิเศษ เสตเสถียร "กฎหมายการจัดการบริษัท" (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.) , หน้า 7. (อัดสำเนา)

3. ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

โดยหลักแล้วก็คือ ผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มีชื่ออยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท * ณ. วันปิดสมุดทะเบียนหุ้น

สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเป็นหลักฐานที่แสดงว่าผู้ใดบ้าง เป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ดังนั้น ผู้ใดที่ไม่มีชื่ออยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น แม้เขาจะเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงก็ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน แต่อย่างไรก็ตาม บางกรณีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นถือเป็นเพียงหลักฐานเบื้องต้น (Prima Facia Evidence) ที่แสดงถึงผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน จึงอาจน่าสับสนบ้าง เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ไม่มีชื่ออยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงได้ ซึ่งในเรื่องนี้ มาตรา 1207 วรรค 1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า " กรรมการต้องจัดทำบันทึกรายงานการประชุมและข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้นและของที่ประชุมกรรมการลงในสมุดโดยถูกต้อง สมุดนี้ให้เก็บรักษาไว้ ณ. สำนักงานที่ได้จดทะเบียนของบริษัท บันทึกเช่นนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมซึ่งได้ลงมติหรือซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดี หรือได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดีหรือได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมคัดจากครั้งนั้นมาก็ดี ทำหน้าที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักฐานอันถูกต้องแห่งข้อความที่จัดทำบันทึกลงในสมุดนั้น ๆ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการลงมติและการดำเนินการของ

* ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1138 กำหนดว่า สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น จะต้องมีการดังต่อไปนี้

ที่ประชุมอันได้จัดบันทึกไว้เป็นไปโดยชอบและได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 2362/2530 วินิจฉัยรับรองอีกว่า สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องและเป็นไปโดยชอบเท่านั้น จึงอาจน่าสับสนว่าไม่ถูกหรือเป็นไปโดยมิชอบได้⁷

(ต่อ) (1) ชื่อ ที่อยู่และอาชีพของผู้ถือหุ้นแต่ละคนและต้องระบุว่าผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ ถือหุ้นที่หุ้น หมายเลขหุ้นเลขที่เท่าใดถึง เลขที่เท่าใด แต่ละหุ้นได้จ่ายเงินค่าหุ้นแล้วเท่าใด หรือถ้าเป็นหุ้นชนิดออกให้เพื่อทดแทนแรงงาน หรือทรัพย์สินที่ต้องระบุว่าหุ้นนั้นถือว่าได้ใช้เงินแล้วเท่าใด

- (2) วัน เดือน ปี ที่ได้ลงทะเบียนว่าผู้ผู้นั้นเป็นผู้ถือหุ้น
- (3) วัน เดือน ปี ซึ่งบุคคลขาดจากการเป็นผู้ถือหุ้น
- (4) เลขหมายใบหุ้นและวันที่ลงนามใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นและเลขหมายของหุ้นซึ่งลงนามใบหุ้นนั้น
- (5) วันที่ได้ขีดฆ่าใบหุ้น ชนิดระบุชื่อ หรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

⁷ คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา , 2520), หน้า 1783.

กรณีการลงชื่อในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นผิดไปจากที่แท้จริง เช่นนายทะเบียนบริษัทลงชื่อผิด หลงทำการสมรสและเปลี่ยนนามสกุล บริษัทได้ควบบกิจการและเปลี่ยนชื่อใหม่ สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนย่อมไม่ถูกกระทบกระเทือนเพราะเหตุสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นลงชื่อไม่ถูกต้องผู้ถือหุ้นสามารถนำสืบหักล้างได้เสมอ ⁸

ตามกฎหมายอเมริกา ทั้งใน Model Business Corporation Act และกฎหมายบริษัทในหลาย ๆ มลรัฐ เช่น เดลาแวร์ นิวยอร์ก นอกจากกำหนดให้บริษัทจัดทำสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นแล้วยังต้องจัดทำรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง (Voting List) ก่อนการประชุมผู้ถือหุ้นทุกครั้งด้วย ซึ่งรายการใน Voting List นี้จะต้องประกอบด้วยรายชื่อผู้ถือหุ้นเรียงตามตัวอักษร ที่อยู่และจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นแต่ละรายถืออยู่ โดยบริษัทต้องเก็บเอกสารนี้ไว้ ณ สถานที่ประชุมเพื่อให้ผู้ถือหุ้นตรวจสอบได้ตลอดเวลาที่ประชุม *

⁸ American Jurisprudence Vol.19 (New York : The Lawyers Co-Operative Publishing Company 1965) p.155.

* ดู Model Business Corporation Act, Section 31 และ Henry G. Henn And John R. Alexander, Laws of Corporations (St.Paul, Minn : West Publishing Co., 1983) p.508.

มีปัญหาว่าบุคคลบางประเภทที่ถือหุ้นอยู่ในบริษัท จะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้เพียงใด ซึ่งบุคคลเหล่านั้น ได้แก่

ผู้ถือหุ้นกู้ โดยปกติ ผู้ถือหุ้นกู้ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเพราะ ไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท แต่เป็นเจ้าของบริษัท อย่างไรก็ตามในบางกรณี ผู้ถือหุ้นกู้สามารถออกเสียงลงคะแนนได้ ถ้าบริษัทยินยอมให้ออกเสียงได้เพื่อจะได้คุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินของผู้ถือหุ้นกู้เหล่านั้นได้ยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้กฎหมายบริษัทของอังกฤษบัญญัติเพิ่มเติมว่า ถ้ากิจการใดต้องประชุมพิเศษ (Special Resolution) หรือมติวิสามัญ (Extraordinary Resolution) ผู้ถือหุ้นกู้ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน⁹

ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ ในกรณีไม่มีข้อตกลง ข้อบังคับ หรือกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นสามัญทั่วไป แต่ทั้งนี้ บริษัทอาจออกหุ้นบุริมสิทธิโดยกำหนดไม่ให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้ ซึ่งกรณีนี้ไม่ถือว่าขัดต่อสิทธิพื้นฐานของผู้ถือหุ้น เพราะผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าหุ้นสามัญเป็นการทดแทนอยู่แล้ว เช่น บริษัทอาจกำหนดให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลในอัตราตายตัวทุกปี ถ้าปีไหนบริษัทไม่มีการจ่ายเงินปันผลเพราะไม่ได้กำไร เงินปันผลนี้อาจสมทบไปจ่ายในปีถัดไป (Cumulative dividend) หรือกำหนดว่าผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับชำระเงินปันผลค้างจ่ายและได้รับคืนเงินทุนค่าหุ้นก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ เป็นต้น

⁹ Sir Sebag Shaw And Judge Dennis Smith, The Law of Meetings, 4 th ed. (London : Macdonald & Evans Ltd., 1974), p.177.

ผู้ถือหุ้นประเภทหุ้นผู้ถือ ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเช่นเดียวกับ
 ผู้ถือหุ้นชนิดระบุชื่อลงนามในหุ้นเพราะถือเป็นผู้ถือหุ้นเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ การออกหุ้น
 ผู้ถือหุ้นนี้มักจะไม่เป็นที่นิยมเพราะบริษัทไม่อาจทราบได้ว่าใครเป็นผู้ถือหุ้น การส่งหนังสือ
 นัดประชุมจึงต้องใช้วิธีประกาศทางหนังสือพิมพ์ อีกทั้งยังมีปัญหาว่าบริษัทอาจควบคุม
 อำนาจการจัดการไม่ได้และมีโอกาสถูกบุคคลอื่นซื้อหุ้นเพื่อครอบงำกิจการ
 (take over) ได้ง่าย ในทางกลับกัน ในส่วนผู้ถือหุ้นเองนั้นก็อาจได้รับผลเสียคือ
 ถ้าไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ก็ไม่มีโอกาสทราบกำหนดวันประชุม และมีความเสี่ยงมากกว่า
 หากหุ้นหายหรือถูกขโมย ในการออกเสียงลงคะแนนของหุ้นผู้ถือจึงมักมีข้อจำกัดมากกว่า
 หุ้นชนิดระบุชื่อ เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1186
 กำหนดว่าผู้ทราบในหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้เว้นแต่จะได้นำ
 ใบหุ้นของตนมาวางไว้แก่บริษัทแต่ก่อนเวลาประชุม

ผู้ถือใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้น (Warrant) * ไม่สามารถออก
 เสียงลงคะแนนได้เพราะยังไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้น

* ใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้น หรือ Warrant นี้ คือ ตราสารซึ่ง
 บริษัทออกให้แก่ผู้ถือ เพื่อให้สิทธิในการจองซื้อหุ้นของบริษัทในราคาที่กำหนดไว้โดย
 จำกัดหรือไม่จำกัดเวลาก็ได้ ตามกฎหมายบริษัทของอเมริกา มักเรียกใบสำคัญแสดง
 สิทธิในการซื้อหุ้นนี้ว่า "Stock Warrant" แต่ถ้าเป็นคำว่า "Share Warrant"
 ตามกฎหมายอังกฤษแล้ว จะมิได้หมายความว่าใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้น แต่
 จะหมายถึงหุ้นที่ออกให้แก่ผู้ถือ โดยไม่ได้ระบุชื่อผู้ถือหุ้นไว้

หุ้นที่ไม่มีสิทธิออกเสียง (Non Voting Share) โดยทั่วไปแล้ว บริษัทจะออกหุ้นที่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนไว้ก็ต่อเมื่อบริษัทมีหุ้นมากกว่าหนึ่งลำดับชั้น และบางลำดับชั้นเท่านั้นที่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนนอกจากกรณีนี้ บริษัทจะออกหุ้นที่ไม่มีสิทธิออกเสียงไม่ได้ เพราะเป็นการตัดสิทธิพื้นฐานของผู้ถือหุ้น

กรรมการ ในกรณีกรรมการเป็นผู้ถือหุ้นด้วย กรรมการย่อมมีสิทธิอย่างเต็มที่ที่จะออกเสียงลงคะแนนในเรื่องต่างๆ ในการใช้สิทธิออกเสียงดังกล่าวนี้ กรรมการไม่มีหน้าที่จะต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง (Fiduciary Duty) เพราะเป็นการกระทำในฐานะผู้ถือหุ้น ไม่ใช่กรรมการซึ่งมีหน้าที่ต้องจัดการบริษัทตามหลักความซื่อสัตย์สุจริตดังกล่าว

ผู้จัดการมรดก สามารถออกเสียงแทนผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของมรดกได้ แม้ว่าในสมุทหะเบียนจะยังเป็นชื่อผู้ตายอยู่ก็ตาม แต่ในการนี้ ผู้จัดการมรดกก็ควรจะต้องแสดงหลักฐานการเป็นผู้จัดการมรดกต่อบริษัทให้เป็นที่พอใจก่อนตามสมควรทั้งนี้ ในกรณีผู้จัดการมรดกมีหลายคนการออกเสียงลงคะแนนจะต้องกระทำร่วมกัน หากจะมาคนเดียวก็ต้องให้ผู้จัดการมรดกอีกคนมอบฉันทะให้ตนมาด้วย *

¹⁰ American Jurisprudence Vol.19 , p.159.

* อนุมาตรา 1715 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ทนาย ในกรณีไม่มีการตั้งผู้จัดการมรดก ทนายคงมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนแทนผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้ามรดกได้โดยทนายทุกคนต้องทำการร่วมกันแต่มีข้อสังเกตว่าในทางปฏิบัติย่อมเป็นการไม่สะดวกแก่บริษัทในการตรวจสอบว่าเป็นทนายจริงหรือไม่ และยังมีทนายอื่นนอกจากนี้อีกหรือไม่ บริษัทจึงอาจกำหนดระเบียบภายในว่าจะต้องมีผู้จัดการมรดกเท่านั้นเป็นผู้รับโอนหุ้นและออกเสียงแทนทนายก็ได้

ผู้เยาว์ ผู้เยาว์สามารถถือหุ้นได้ แต่ในการออกเสียงลงคะแนนจะทำได้เพียงใดนั้นยังเป็นปัญหาอยู่

กฎหมายอเมริกาบางฉบับอนุญาตให้ผู้เยาว์มีสิทธิออกเสียงและให้ความยินยอมในการดำเนินกิจการของบริษัทในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าบริษัทไม่รู้ว่าเป็นผู้เยาว์ นอกจากนั้น ได้เคยมีคดี Chicago Mut. Life Indem Asso. v Hunt , 127 III 257, 20 NE 55. วินิจฉัยว่า ผู้เยาว์สามารถเข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงคะแนนได้ โดยมีข้อเท็จจริงในคดีว่า กฎหมายของมลรัฐที่บริษัทได้ตั้งขึ้นมิได้ห้ามผู้เยาว์เข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงคะแนน ดังนั้นเมื่อบริษัทรับเอาผู้เยาว์เป็นผู้ถือหุ้น ผู้เยาว์จึงมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้ 11

ในส่วนของกฎหมายไทย ยังไม่ชัดเจนว่าผู้เยาว์จะสามารถออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมได้หรือไม่ ดังนั้น เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว ในทางปฏิบัติบางบริษัทจะ

11 American Jurisprudence Vol.19, pp.161-162

ไม่ยินยอมให้ผู้เยาว์ถือหุ้นและบางบริษัทยอมให้ผู้เยาว์ถือหุ้นได้ โดยที่าสชื่อานาบทุน เป็น " นาง ก.เพื่อเด็กชาย ข." ซึ่งผู้เป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริง และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน คือ นาง ก. แต่ถ้านาง ก. ถึงแก่กรรม หุ้นนั้นจึงจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเด็กชาย ข.

ผู้อนุบาลและผู้พิทักษ์ มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนแทนผู้ถือหุ้นที่ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถได้ แต่ทั้งนี้ ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ดังกล่าวต้องได้รับแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมายแล้ว เท่านั้น จึงจะมีสิทธิดังกล่าวได้

อนึ่ง ตามกฎหมายไทย * ในกรณีบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ อาจกระทำการบางอย่างได้ด้วยตนเอง และมีเฉพาะบางกรณีเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อนจึงจะทำได้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าถ้าการออกเสียงลงคะแนนไม่ได้กระทำไปในทางที่ทำให้คนเสมือนไร้ความสามารถต้องเสียสิทธิสำคัญอย่างใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้เสมือนไร้ความสามารถน่าจะออกเสียงลงคะแนนเองได้โดยไม่ต้องให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้กระทำแทน ส่วนในกรณีคนไร้ความสามารถ ตามกฎหมายไทยไม่สามารถกระทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเองอยู่แล้ว ผู้อนุบาลจึงมีอำนาจทำการแทนได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมหรือเห็นชอบจากคนไร้ความสามารถก่อน **

* ตามมาตรา 35 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

** ตามมาตรา 31 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ทรัสต์ (Trustee) ทรัสต์ผู้มีหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือทรัสต์มีหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของผู้ถือหุ้นที่ล้มละลาย มีอำนาจออกเสียงแทนผู้ถือหุ้นได้

เจ้าของร่วม ตามมาตรา 1118 วรรค 2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บัญญัติว่าถ้าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกันท่านว่าต้องตั้งให้คนใดคนหนึ่ง ในจำนวนนั้นแต่คนเดียว เป็นผู้ใช้สิทธิในฐานะ เป็นผู้ถือหุ้น" ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไม่อนุญาตให้เจ้าของร่วมทุกคนเข้าประชุมและร่วมกันออกเสียงด้วยตนเองแต่ใช้วิธีให้ตั้งตัวแทนมาทำการแทน

ในส่วนกฎหมายต่างประเทศ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการออกเสียงของเจ้าของร่วมต่างกันไป กล่าวคือ

ในสหรัฐอเมริกา ศาลอเมริกาสหรัฐมีความเห็นว่า ถ้าไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง เจ้าของร่วมทุกคนต้องทำการออกเสียงร่วมกัน เจ้าของร่วมคนใดคนหนึ่งไม่สามารถออกเสียงไปในทางที่เจ้าของร่วมอีกคนคัดค้าน ซึ่งในกรณีเจ้าของร่วมอีกคนคัดค้านเช่นนี้ หุ้นนั้นจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้¹²

อังกฤษ ผู้ที่ร่วมกันเป็นเจ้าของหุ้น อาจจัดทำข้อตกลงในระหว่างกันเองว่าใครจะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน สำหรับหุ้นที่พวกเขาร่วมกันถืออยู่ แต่เพื่อที่จะกำหนดสถานะระหว่างผู้ที่ร่วมกันเป็นเจ้าของหุ้นกับบริษัท โดยทั่วไปแล้ว ข้อบังคับของบริษัทมักจะกำหนดว่า ผู้ถือหุ้นชื่อแรกในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น คือผู้ที่ออกเสียงในนามเจ้าของร่วมคนอื่น ๆ ทุกคน¹³

¹² American Jurisprudence Vol.19 , p.162.

¹³ Sir Sebag Shaw and Judge Dennis Smith, The Law of Meetings, p.177.

มีข้อที่น่าพิจารณาว่าเหตุใดตามกฎหมายไทยมาตรา 1118 วรรค 2 ดังกล่าวข้างต้นจึงกำหนดว่าต้องมีการตั้งให้ผู้ใดผู้หนึ่งออกเสียง เหตุใดจึงไม่ให้ผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของร่วมทุกคนออกเสียงร่วมกัน ผู้เขียนเห็นว่า เจตนารมณ์ของมาตรา 1118 วรรค 2 นี้ บทบัญญัติขึ้นเพื่อไม่ให้มีปัญหาว่าเจ้าของร่วมในหุ้น ๆ เดียวออกเสียงไปในทางที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการประชุม เพราะโดยหลักกฎหมายมาตรา 1118 วรรค 1 นี้เองก็ได้บัญญัติรับรองไว้ว่า "อันหุ้นนั้น ท่านว่าจะแบ่งแยกหาได้ไม่" ดังนั้นการนำสิทธิในหุ้นจึงต้องเข้าไปในทางเดียวกันจะแบ่งออกเป็นหลายส่วนไม่ได้

หุ้นที่เป็นสินสมรส การออกเสียงลงคะแนนย่อมถือเป็นการนำสิทธิในหุ้นซึ่งเป็นการจัดการทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยหลักกฎหมายในเรื่องการจัดการสินสมรส คู่สมรสจะต้องจัดการร่วมกันเพราะถือว่าเป็นสินทรัพย์ที่ต่างฝ่ายต่างหามา ร่วมกันซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม

แต่ทั้งนี้ ตามมาตรา 1476 ที่แก้ไขใหม่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2533 สามีและภรรยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จ้างนอง ปล่อยให้ หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้
- (2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์
- (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
- (4) ให้กู้ยืมเงิน

ผู้จําหน่ายและผู้รับจําหน่าย โดยทั่วไปหุ้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดหรือผู้ใดมีชื่อจดแจ้ง เป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ผู้นั้นควรมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ดังนั้น ผู้จําหน่ายจึงมีสิทธิออกเสียงแม้หุ้นนั้นจะจําหน่ายอยู่ก็ตาม อย่างไรก็ตาม ถ้าได้มีกาจดทะเบียนชื่อผู้รับจําหน่ายเป็นผู้ถือหุ้น แม้จะมีเจตนาเพียงเพื่อเป็นหลักประกันการจําหน่าย ผู้รับจําหน่ายย่อมมีสิทธิออกเสียงได้โดยบริษัทจะไม่คำนึงว่าใครเป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริง ทั้งนี้ถ้าผู้จําหน่ายซึ่งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนมีความบกพร่องหรือมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการออกเสียงประการใดประการหนึ่ง ผู้รับจําหน่ายก็ย่อมมีความบกพร่องเช่นเดียวกันนั้นด้วย 14

กฎหมายบริษัทของรัฐเดลาแวร์ อเมริกา บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ผู้จําหน่ายมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนตราใบที่ไม่มีข้อตกลงระหว่างผู้จําหน่ายและผู้รับจําหน่ายโดยชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น *

ชนชาติที่เป็นศัตรู (Alien Enemy) ศาลอังกฤษเคยตัดสินว่าชนชาติที่เป็นศัตรูไม่สามารถออกเสียงได้ในขณะที่ยังคงเป็นปรปักษ์กับชาติที่บริษัทนั้นตั้งอยู่ และสิทธิของผู้ถือหุ้นที่จะได้รับหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมและการติดต่อต่างๆจากบริษัทจะถูกระงับไว้ก่อน แต่ถ้าเมื่อใดหุ้นที่เป็นของชนชาติที่เป็นศัตรูได้มอบไว้กับ Public Trustee แล้ว ผู้ถือหุ้นผู้นั้นอาจใช้สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนที่ผูกพันมากับหุ้นเหล่านั้นได้ **

14 American Jurisprudence Vol.19 , p.163.

* Delaware Corporation Law, Section 217

** คดี Robson V Premier Oil Co., (1915) 2 Ch.124 จาก Sir Sebag Show and Judge Dennis Smith, The Law of Meetings, p.177.

นิติบุคคล ในการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นที่เป็นนิติบุคคลนั้น ผู้แทนของนิติบุคคลเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงแทนนิติบุคคลและในกรณีนี้ ถือว่านิติบุคคลเป็นผู้ออกเสียงเอง มิใช่มอบฉันทะให้ตัวแทนมาออกเสียง

4. การมอบฉันทะในการประชุม (Proxy) *

4.1 หลักทั่วไป

ในการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น กฎหมายมักจะกำหนดว่าผู้ถือหุ้นมีสิทธิที่จะเข้าประชุมด้วยตนเอง (in person) หรือมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้าประชุม (by proxy) ก็ได้ ** และเพื่อความถูกต้องแน่นอน กฎหมายจะกำหนดแบบของหนังสือตั้งผู้รับฉันทะไว้ด้วยเสมอว่า จะต้องทำเป็นหนังสือและประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างไรบ้าง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมาตรา 1187 และ 1188 กำหนดว่าหนังสือตั้งผู้รับฉันทะจะต้องทำเป็นหนังสือ ลงวันที่ที่ทำและลงลายมือชื่อของผู้มอบฉันทะ โดยมีรายการดังต่อไปนี้

* คำว่า "Proxy" นี้ มีความหมายได้ทั้งตัวผู้รับมอบฉันทะและหนังสือตั้งผู้รับฉันทะ

** เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1187, Delaware Corporation Law Section 212(b) , กฎหมายพาณิชย์ของเยอรมัน Section 135

1. จำนวนหุ้นซึ่งผู้มอบฉันทะถืออยู่
2. ชื่อผู้รับฉันทะ
3. ตั้งผู้รับฉันทะนั้นเพื่อการประชุมครั้งคราวใด หรือตั้งไว้ชั่วระยะเวลา

เวลาเพียงใด

กฎหมายไม่ได้ระบุว่า จะต้องมีลายมือชื่อของผู้รับฉันทะไว้ในหนังสือตั้งผู้รับฉันทะด้วยแต่ในทางปฏิบัติ บริษัทมักจะทำหนังสือมอบฉันทะไว้และแนบติดไปกับหนังสือนัดประชุมใหญ่ เพื่อความสะดวกในเมื่อผู้ถือหุ้นไม่สามารถมาประชุมเอง และต้องการจะตั้งผู้รับมอบฉันทะมาประชุมแทน โดยมีชื่อของผู้รับฉันทะลงนามด้วย การมอบฉันทะนี้ผู้ถือหุ้นอาจมอบให้แก่บุคคลใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ถือหุ้น * แต่ควรต้องมีคุณสมบัติและความสามารถที่จะเป็นตัวแทนตามกฎหมายได้เพราะสถานะของผู้รับมอบฉันทะก็คือตัวแทนของผู้ถือหุ้นนั่นเอง

* เคยมีคดีในศาลอเมริกาตัดสินว่า ข้อบังคับของบริษัทที่กำหนดว่าผู้รับมอบฉันทะต้องเป็นผู้ถือหุ้นเท่านั้น ำข้อบังคับไม่ได้ ดู พิเศษ เสดเสถียร, "กฎหมายการจัดการบริษัท", หน้า 16.

มีปัญหาว่าการที่ข้อบังคับบริษัทจะกำหนดห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนตนจะทำได้หรือไม่นั้น มีผู้เห็นว่าน่าจะทำได้ เพราะเท่ากับเป็นการสนับสนุนให้ตัวผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมด้วยตนเอง¹⁵ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อบังคับนี้น่าจะใช้ไม่ได้ เพราะกิจการใดที่ไม่ต้องทำเป็นการเฉพาะตัวก็ควรจะมีมอบอำนาจให้ผู้อื่นทำการแทนได้ การออกเสียงลงคะแนนมาใช้กิจการที่ผู้ถือหุ้นต้องทำด้วยตนเอง ดังนั้น ข้อห้ามผู้ถือหุ้นตั้งผู้รับฉันทะจึง เป็นการตัดสิทธิผู้ถือหุ้น

4.2 การกำหนดระยะเวลาในการมอบฉันทะ

การมอบฉันทะนี้อาจกำหนดระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้ ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ ก็อาจจะมีความหมายกำหนดระยะเวลาการมอบอำนาจให้ เช่น กฎหมายของรัฐนิวยอร์ก กำหนดไว้ 4 เดือน * เป็นต้น ในกรณีที่ได้มีการระบุระยะเวลาที่ยาวกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในหนังสือมอบฉันทะ หนังสือนั้นก็จะมีระยะเวลาเท่ากับที่ระบุไว้ อย่างไรก็ตาม ในส่วนกฎหมายไทยไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการมอบฉันทะ เช่นนี้ไว้

¹⁵ นิรารธร ภาควัยพันธ์ , "บริษัทกับการมอบฉันทะตามกฎหมาย" วารสารกฎหมายธุรกิจ 12 (มีนาคม 2532) : หน้า 43.

* New York Business Corporation Law, Section 609

4.3 การเพิกถอนการมอบฉันทะ

การตั้งผู้รับมอบฉันทะนี้ สามารถที่จะเพิกถอนได้เสมอเช่นเดียวกับการมอบอำนาจทั่ว ๆ ไป การเพิกถอนการมอบฉันทะสามารถกระทำโดยการเพิกถอนโดยตรง หรืออาจทำโดยพฤติการณ์อื่น ๆ เช่น ผู้ถือหุ้นได้มาประชุมด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้ การที่ผู้ถือหุ้นซึ่งตั้งผู้รับฉันทะเข้ามาปรากฏตัวอยู่ในที่ประชุมนั้น มิได้หมายความว่าเขาได้ถอดถอนการมอบฉันทะแล้ว แต่ถ้าหากเขาได้ออกเสียงลงมติด้วยตนเองคราวใด หมายถึงว่าเขาได้ถอดถอนการมอบฉันทะแล้วทันที ¹⁶

การทำหนังสือมอบฉันทะให้กับอีกบุคคลหนึ่งในภายหลัง ก็ถือว่าเป็นการเพิกถอนการมอบฉันทะสำหรับผู้รับมอบฉันทะคนแรกได้เช่นกัน ¹⁷

ผู้รับมอบฉันทะตามปกติถือเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งถ้าพิจารณาตามกฎหมายไทยคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 826 วรรค 2 แล้ว จะเห็นว่าสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปเมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ดังนั้นถ้าผู้ถือหุ้นถึงแก่ความตายผู้รับมอบฉันทะก็ย่อมจะหมดอำนาจในการรับฉันทะไปออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่ด้วย

¹⁶ M.Clive Schmitthoff, Palmer's Company Law (London :Steven & Sons, 1982) , p.742.

¹⁷ พิเศษ เสตเสถียร , "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 16.

ตามหลักกฎหมายทั้งของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นไปอย่างเดียวกันว่าความตายของผู้ถือหุ้นไม่ทำให้เกิดการสิ้นสุดแห่งการมอบฉันทะ เว้นเสียแต่ว่าบริษัทจะได้รับทราบเป็นหนังสือถึงความตายของผู้ถือหุ้นก่อนที่จะมีการลงคะแนนหรือมีการประชุม ส่วนตามกฎหมายไทยนั้น อาจจะอนุโลมนำเอามาตรา 828 ที่ว่าเมื่อตัวการตาย ตัวแทนต้องจัดการอันสมควรทุกอย่าง เพื่อจะปกป้องรักษาประโยชน์อันเขาได้มอบหมายแก่ตนมาใช้ได้ 18

4.4 การมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable Proxy)

ผู้มอบฉันทะอาจทำการมอบฉันทะชนิดเพิกถอนไม่ได้ โดยการระบุไว้ในหนังสือมอบฉันทะนั้นว่า "เพิกถอนไม่ได้" ไว้ก็ได้

กฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกาทั้งใน Model Business Corporation Act และในอีกหลายมลรัฐ เช่น นิวยอร์ก เดลาแวร์ แคลิฟอร์เนีย ได้บัญญัติรับรองให้มีการมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้ด้วย โดยหลักการคือจะต้องทำเพื่อเป็นสิ่งตอบแทนการได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเพื่อเป็นหลักประกันนี้ 19

18 เรื่องเดียวกัน , หน้า 17.

19 Harry G. Henn and John R. Alexander, Laws of Corporations, p.739.

ตาม New York Business Corporation Law Section 609 (f) ได้กำหนดค่าที่การมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้นี้ ทว่าในด้านเฉพาะกรณีที่ได้มอบฉันทะไว้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้รับจানা
2. ผู้ซื้อหรือจะซื้อหุ้น
3. เจ้าหนี้ของบริษัทซึ่งได้ให้หรือให้สินเชื่อแก่บริษัทต่อไปโดยได้ระบุไว้ในหนังสือมอบฉันทะว่า ได้มอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้เพื่อเป็นการตอบแทนที่เจ้าหนี้ให้สินเชื่อแก่บริษัท
4. ผู้ได้รับการว่าจ้าง เป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทถ้าเงื่อนไขในสัญญาจ้างระบุว่าต้องได้รับมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้เป็นการตอบแทน
5. บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนตาม Agreement As to Voting ตาม Section 620

นอกจากนั้น ตาม Section 609 (h) ของกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดว่าถ้าในใบหุ้นได้กำหนดถึงการมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้ไว้ด้วยแล้ว การมอบฉันทะเช่นนี้ย่อมมีผลผูกพันถึงผู้รับซื้อหุ้นด้วย

กฎหมายไทยและอังกฤษไม่มีการบัญญัติรับรองหลักการมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้ไว้ เช่นเดียวกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา จึงมีปัญหว่าการมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้กฎหมายไทยจะรับบังคับไว้หรือไม่ ซึ่งปัญหานี้ ปัจจุบันกำลังมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะโครงการสินเชื่อขนาดใหญ่ มักจะกำหนดหลักประกันเป็นการมอบฉันทะแบบเพิกถอนไม่ได้แทนการจানাหุ้น เนื่องจากเกรงว่าหากใช้วิธีรับจানাหุ้น เจ้าหนี้จะต้องรับซื้อหุ้นจากการบังคับจানাขายทอดตลาดกลับไปเอง

จึงมักจะกำหนดให้ลูกหนี้มอบฉันทะให้เจ้าหนี้ออกเสียงได้ตลอดไปจนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้เสร็จสิ้นไว้แทน

สำหรับปัญหานี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3
หัวข้อที่ 4 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการมอบฉันทะให้ออกเสียงลงคะแนน

4.5 ผลของการมอบฉันทะ

การมอบฉันทะทำให้ผู้รับมอบฉันทะมีสิทธิเข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้ ในการนี้บงค์ประชุมจึงต้องนับรวมผู้รับมอบฉันทะเข้าเป็นองค์ประชุมเท่ากับจำนวนผู้มอบฉันทะด้วย (อาจมีกรณีที่ผู้รับมอบฉันทะคนเดียวได้รับมอบฉันทะมาจากผู้ถือหุ้นหลายคน) ²⁰

ผู้รับมอบฉันทะมีสิทธิออกเสียงลงมติแม้ในเรื่องไม่ได้รับบุว่าในหนังสือนัดประชุม ²¹ นอกจากนั้น การมอบฉันทะอาจทำในลักษณะกว้าง ๆ ให้ผู้รับมอบฉันทะลงมติดังใดก็ได้ตามแต่เขาจะเห็นสมควรหรืออาจเจาะจงให้ลงมติไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ²²

²⁰ พิเศษ เสตเสกียร , "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 18.

²¹ Harry G. Henn And John R. Alexander, Laws of Corporations, p.522

²² Geoffrey Morse , Charlesworth and Cain Company Law ,12 th ed. (London : Stevens & Sons , 1983) p.319.

5. วิธีการลงมติ

5.1 การลงมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น แบ่งออกได้หลายวิธี ดังนี้

(1) การลงมติโดยตรง (Straight Voting)

คือ การลงคะแนนเสียงข้างมาก (Majority) ของบรรดาผู้ถือหุ้นที่มาประชุมด้วยตนเองหรือโดยผู้รับมอบฉันทะ แต่ในบางกรณีกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัทอาจกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำไว้ เช่น ไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของคะแนนเสียงทั้งหมดก็ได้ ตามปกติ การนับคะแนนเสียงกรณีนี้จะถือว่าหุ้นแต่ละหุ้นมีคะแนนเสียงหนึ่งสำหรับการลงมตินั้นแต่ละเรื่อง²³ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นข้างมากจึงมีโอกาสชนะผู้ถือหุ้นข้างน้อยอยู่เสมอ

(2) การลงมติพิเศษ (Special Voting)

คือ การลงมติที่มีขั้นตอนแตกต่างไปจากการลงมติธรรมดา เช่น มีการลงมตินั้นเรื่องเดียวกันสองครั้ง เป็นต้น มีเป้าหมายความว่ามติธรรมดาที่ถูกกำหนดให้มีเสียงสูงขึ้นไปจะเป็นมติพิเศษ²⁴

²³ Harry G. Henn And John R. Alexander, Laws of Corporations , p. 494

²⁴ พิเศษ เสตเสถียร , "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 7.

(3) การลงมติคะแนนสะสม (Cumulative Voting)

คือ การลงมติดำเนินคะแนนเสียงสะสมของผู้ถือหุ้นในการเลือกตั้งกรรมการ กล่าวคือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งจะมีคะแนนเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่ด้วยจำนวนกรรมการที่จะเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งผู้ถือหุ้นจะใช้คะแนนเสียงทั้งหมดเลือกบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นกรรมการก็ได้ และจะแบ่งคะแนนให้กรรมการคนใดมากน้อยเพียงใดก็ได้ การลงมติแบบนี้จึงทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถกระจายคะแนนเสียงที่ตนมีอยู่ออกไปเพื่อให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยได้มีกรรมการของตน

สูตรในการคำนวณว่าจะต้องใช้จำนวนหุ้นเท่าใดจึงจะเลือกกรรมการ
ได้ มีดังนี้ 25

$$x = \frac{s \times d}{D + 1} + 1$$

x = จำนวนหุ้นที่จะใช้ในการเลือกตั้งกรรมการ

s = จำนวนหุ้นทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่เข้าประชุม

d = จำนวนกรรมการที่ประสงค์จะเลือก

D = จำนวนกรรมการทั้งหมดที่จะถูกเลือก

25 Lewis D. Solomon , Russell B. Stevenson , Jr. and Donald E. Schwartz , Corporations Law And Policy (St. Paul , Minn : West Publishing Co., 1982) , p.275.

ตัวอย่าง เช่น บริษัทมีกรรมการได้ 4 คน จำนวนหุ้นทั้งหมดที่เข้าประชุมมี 1,000 หุ้น เมื่อคำนวณตามสูตรดังกล่าว ผู้ถือหุ้นข้างน้อยจะต้องมีหุ้นอย่างน้อย 201 หุ้น จึงจะเลือกกรรมการได้ 1 คน และผู้ถือหุ้นข้างมากจะต้องมี 799 หุ้น

ในการเลือกตั้งกรรมการ ผู้ถือหุ้นข้างน้อยจะมีเสียง $201 \times 4 = 804$ เสียง และผู้ถือหุ้นข้างมาก มีเสียง $799 \times 4 = 3,196$ เสียง ถ้าผู้ถือหุ้นข้างมากแบ่งเสียงของตนเพื่อเลือกกรรมการ 4 คน ออกเท่า ๆ กัน จะได้เท่ากับคนละ 799 เสียง ดังนั้น ถ้าผู้ถือหุ้นข้างน้อยเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งด้วยเสียงทั้งหมด 804 เสียง ก็จะได้กรรมการหนึ่งคนเป็นของฝ่ายผู้ถือหุ้นข้างน้อยอย่างแน่นอน

(หมายเหตุ : เหตุที่สูตรดังกล่าวต้อง " + 1 " ในตอนสุดท้ายด้วยเพื่อจะได้ไม่มีปัญหาในกรณีมีเสียงเท่ากัน)

วิธีการลงคะแนนเสียงแบบสะสมนี้ ใช้เฉพาะการลงมติแต่งตั้งกรรมการเท่านั้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่คิดวิธีนี้ขึ้น และกฎหมายบริษัทในหลายมลรัฐได้รับไปใช้ * นอกจากนี้ยังมีใช้ในประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น ตามกฎหมายไทย ปราบกฏในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดพ.ศ.2521 มาตรา 83 ซึ่งกำหนดให้วิธีการเลือกตั้งกรรมการใช้วิธีการลงคะแนนแบบสะสมเช่นนี้ ทั้งนี้ โดยมีข้อกำหนดเพิ่มเติมว่า ถ้าผู้สมัครคนใดได้คะแนนเสียงเท่ากันเกินจำนวนกรรมการที่จะพึงมี ให้เลือกโดยวิธีจับฉลากให้ได้จำนวนกรรมการที่พึงจะมี

* เช่น รัฐเดลาแวร์ , นิวยอร์ก , แคลิฟอร์เนีย , นอร์ธ คาโรไลนา , วอชิงตัน

(4) การลงมติคะแนนแบบสัดส่วน

การลงมติโดยวิธีนี้มีข้อกำหนดในกฎหมายสหรัฐอเมริกาและใช้สำหรับการเลือกกรรมการเท่านั้นวิธีนี้ค่อนข้างให้ความแน่นอนแก่ผู้ถือหุ้นในการที่จะเลือกกรรมการของตนตามสัดส่วนจำนวนที่แน่นอนโดยขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่และทำให้ผู้ถือหุ้นกลุ่มน้อยก็มีโอกาสจะได้กรรมการของตนเองเช่นกัน

ตัวอย่างเช่น บริษัทมีหุ้น 1,000 หุ้น ต้องการกรรมการ 5 คน จะเห็นว่าอัตราส่วนระหว่างกรรมการกับจำนวนหุ้นในบริษัทคือ กรรมการ 1 คน ต่อจำนวนหุ้น 200 หุ้น ดังนั้น หากนาย ก. ถือหุ้น 400 หุ้น นาย ก. ก็มีสิทธิเลือกกรรมการได้ 2 คน หากนาย ข. มีหุ้น 200 หุ้น ก็ชอบที่จะเลือกกรรมการได้ 1 คน ตามสัดส่วนของจำนวนหุ้น 26

(5) การลงมติดำเนินลำดับชั้นของหุ้น (Class or Series Voting)

คือการลงมติของผู้ถือหุ้นในแต่ละลำดับชั้น ในกรณีที่บริษัทแบ่งหุ้นออกเป็นชั้น โดยผู้ถือหุ้นลำดับชั้นใดก็จะออกเสียงในส่วนลำดับชั้นของตน ตามปกติการลงมติดำเนินลำดับชั้นนี้ จะใช้ในการเลือกกรรมการของบริษัท คือ ให้ผู้ถือหุ้นแต่ละชั้นเลือกกรรมการแยกต่างหากจากกัน เพื่อที่จะได้มีกรรมการของหุ้นทุกลำดับชั้นในคณะกรรมการ แต่ทั้งนี้ ก็อาจใช้ลงมติสำหรับกรณีอื่น ๆ ได้ด้วย ซึ่งข้อบังคับของบริษัทก็มักจะกำหนดไว้ว่าการลงมติในเรื่องนั้นๆ จะต้องได้รับคะแนนเสียงสนับสนุน

26 ฉัตรทิพย์ ตัณฑประศาสน์ , "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถือหุ้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525) , หน้า 97.

จากผู้ถือหุ้นในแต่ละลำดับชั้นเป็นจำนวนเท่าที่กำหนด 27

(6) การลงมติเฉพาะการ (Contingent Voting)

การลงมติประเภทนี้ มีใช้ในกฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกา ในกรณีบริษัทมีหุ้นหลายลำดับชั้น และเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ผู้ถือหุ้นก็จะมีสิทธิออกเสียงลงมติ และเมื่อ เหตุการณ์นั้นผ่านพ้นไปแล้ว สิทธิของผู้ถือหุ้นในการออกเสียงลงมติก็น่าจะกลับไปสู่ฐานะเดิมเช่นที่เคยมีอยู่แล้ว เช่น ในกรณีบริษัทไม่จ่ายเงินปันผลตามกำหนด ผู้ถือหุ้นก็จะมีสิทธิลงมติให้มีการจ่าย และถ้าได้มีการจ่ายเงินปันผลเรียบร้อยแล้ว สิทธิในการออกเสียงก็จะกลับไปสู่ฐานะเดิม สิทธิในการลงมติประเภทนี้มักพบในหุ้นบุริมสิทธิ และผู้ถือหุ้นในลำดับชั้นต่าง ๆ 28

(7) การลงมติแบบไม่เป็นสัดส่วน (Disproportionate Voting)

การลงมติประเภทนี้มิได้เฉพาะกรณีบริษัทมีหุ้นหลายลำดับชั้น โดยหุ้นในลำดับชั้นหนึ่งอาจมีสิทธิออกเสียงมากกว่าหรือน้อยกว่าหุ้นในอีกลำดับชั้นหนึ่ง 29

(8) การลงมตินอกที่ประชุม (Action Outside Meeting)

คือ การลงมติของผู้ถือหุ้นโดยไม่ต้องมีการประชุม การลงมติเช่นนี้อาจใช้วิธีทำเป็นหนังสือและ ให้นายผู้ถือหุ้นทุกคนลงนามเห็นชอบซึ่งสามารถจะใช้บังคับได้เช่นเดียวกับมติที่ได้จากการประชุม

27 พิเศษ เสตเสถียร , "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 8.

28 Harry G. Henn and John R. Alexander, Laws of Corporations , p. 498.

29 Ibid. , p. 499.

การลงมตินอกที่ประชุมนี้ มีบัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัทฯ ทั่ว เช่น ในสหรัฐอเมริกา กฎหมายบางมลรัฐให้ผู้ถือหุ้นออกเสียงลงคะแนนโดยมีหนังสือแจ้งมา โดยไม่ต้องมีการประชุม บางรัฐกฎหมายถือว่าทำตัวเอง เว้นแต่ข้อบังคับจะห้ามไว้ บางรัฐกฎหมายถือว่าจะทำได้ต่อเมื่อกำหนดไว้ในข้อบังคับ นอกจากนั้น กฎหมายบางรัฐยังยินยอมให้ผู้ถือหุ้นประชุมกันทางโทรศัพท์ได้ 30

การลงมตินอกที่ประชุมโดยส่วนใหญ่แล้ว จะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นทุกราย คงมีกฎหมายบางรัฐเท่านั้นที่กำหนดว่าไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นทุกราย เช่น กฎหมายรัฐเดลาแวร์ ซึ่งกำหนดให้มตินั้นใช้ได้หากลงนามโดยผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นไม่น้อยกว่าจำนวนหุ้นขั้นต่ำที่สามารถลงมตินั้น ๆ ได้ ถ้าหากได้มีการประชุมโดยผู้ถือหุ้นทุกรายที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ได้เข้าประชุมด้วย *

กฎหมายประเทศอื่น ๆ เช่น อังกฤษ ** ได้มีบทบัญญัติรับรองการลงมติ โดยไม่ต้องมีการประชุมนี้ไว้เช่นกัน แต่ในส่วนกฎหมายไทยนั้นไม่มีและยังเป็นปัญหาอยู่ ซึ่งปัญหานี้จะได้นำวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการลงมติโดยไม่มีการประชุม

(9) การลงมติโดยผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทเจ้าหนี้ (Debt Securities Voting)

30 Ibid., p.502.

* Delaware Corporation Law , Section 228

** Companies Act 1985 , Section 376

กฎหมายบริษัทบางฉบับอนุญาตให้ผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทเจ้าหนี้ เช่น หุ้นกู้ (Debenture) พันธบัตร (Bond) มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้ * การที่ผู้ถือหลักทรัพย์ด้วยเช่นนี้จะทำให้อำนาจในการจัดการบริษัทของผู้ถือหุ้นตกตอนลง เพราะตามปกติผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทเจ้าหนี้จะไม่มีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น เพราะมีฐานะเป็นเพียงเจ้าหนี้ของบริษัท การที่ยินยอมมาให้เจ้าหนี้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนจึงถือเป็นกรณีข้อยกเว้นซึ่งอาจจะมีได้ในกรณีที่บริษัทลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงินและเจ้าหนี้ต้องเข้ามาควบคุมการจัดการบริษัทลูกหนี้ 31

5.2 สำหรับวิธีปฏิบัติในการลงมติ สามารถทำได้ 2 แบบ คือ

1) การลงมติโดยการชูมือ (Show of Hands)

วิธีนี้ให้นับผู้ถือหุ้นแต่ละคนที่มาประชุมหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนมีเสียงคนละเสียงเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงจำนวนหุ้น

สำหรับผู้รับมอบฉันทะนั้นถ้าเข้าประชุมแทนผู้ถือหุ้นก็คนก็น่าจะมีคะแนนเท่ากันเสียง โดยนับจำนวนผู้มอบฉันทะมิใช่จำนวนผู้รับมอบฉันทะ ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นเข้าประชุมในฐานะผู้มอบฉันทะจากผู้อื่นด้วยนั้นก็น่าจะมีคะแนนเสียงของตนเองด้วย

* เช่น New York Business Corporation Law ,
Section 501

31 พิเศษ เสตเสถียร , "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 9 - 10.

และมีคะแนนเสียงของผู้ที่ตนรับฉันทะมาด้วย 32

ในกรณีที่ข้อบังคับไม่ได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การลงมติจะต้องใช้
วิธีชুমือ เป็นอันดับแรก

2) การลงมติโดยการลงคะแนนลับ (Pool)

วิธีนี้ให้นับคะแนนตามจำนวนหุ้น เสียงหนึ่งต่อหนึ่งหุ้น

กฎหมาย Common Law ตาหนดวิธีการลงมติโดยการชুমือว่าเป็นวิธีที่
หายาและรวดเร็วเกินไปสำหรับกาที่จะทราบความเห็นของที่ประชุมตั้งนั้นจึงสนับสนุน
าให้มีการลงคะแนนลับโดยกฎหมายบริษัทของอังกฤษถึงกับกาหนดว่าข้อบังคับนั้น่าใช้ได้
ถ้าไม่ได้ระบุให้มีการลงมติโดยการลงคะแนนลับไว้ด้วย การขอให้ลงคะแนนลับนี้
อาจขอหลังจากนับคะแนนโดยวิธีชুমือแล้วก็ได้ โดยต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปหรือ
ผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นนับรวมกันได้หนึ่งในสามของทุนบริษัทร้องขอให้ลงคะแนนลับ ซึ่งใน
กรณีนี้ประธานที่ประชุมจะต้องจัดให้มีการลงมติโดยการลงคะแนนลับ และการลงมติ
โดยวิธีชুমือนี้เป็นอันยกเลิกไป ในการลงคะแนนลับนี้ ผู้ถือหุ้นจะแบ่งเสียงของตนลง
าที่ฝ่ายนั้นบ้างฝ่ายนี้บ้างก็ยอมทาได้ 33

32 โสภณ รัตนากร , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์
ชานพิมพ์, 2532) หน้า 404.

33 M. Clive Schmitthoff , Palmer's Company Law,
pp. 736-739.

สำหรับสหรัฐอเมริกา นั้น นับคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นวันแต่จะไม่ได้กำหนดไว้ว่าในข้อบังคับของบริษัทเป็นประการอื่น * นอกจากนี้ กฎหมายของสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐ เช่น เดลาแวร์ กำหนดประเภทกิจการบางอย่าง กล่าวคือ การเลือกตั้งกรรมการว่าจะต้องทำโดยการลงคะแนนลับเท่านั้น **

ส่วนในประเทศญี่ปุ่น การลงคะแนนเสียงนับตามจำนวนหุ้น คือผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีคะแนนเสียง 1 เสียง ต่อ 1 หุ้น ไม่ว่าจะลงคะแนนโดยวิธีใด ก็นับตามจำนวนหุ้นที่ถือ **

สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1190 ได้บัญญัติให้ใช้วิธีลงมติด้วยการชুমือ เว้นแต่เมื่อก่อนหรือในเวลา que แสดงผลแห่งการชুমือนั้น จะมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนร้องขอให้ลงคะแนนลับ

ในส่วนของบริษัทมหาชนตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ในการออกเสียงลงคะแนน ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ถือหุ้นหนึ่งมีเสียงหนึ่งไม่ว่าจะเป็น การออกเสียงโดยชুমือ หรือโดยการลงคะแนนลับ (มาตรา 112, 46 วรรค 4)

* ดู Model Business Corporation Act , Section 33 ซึ่งมีกฎหมายหลายมลรัฐรับหลักนี้ไปใช้ เช่น เดลาแวร์ , อิลลินอยส์

** Delaware Corporation Law , Section 211(e)

*** The Commercial Code of Japan , Article 241

านการร้องขอให้ลงคะแนนลับนี้ผู้ถือหุ้นเท่านั้นที่มีสิทธิเรียกร้อง และเมื่อได้เรียกร้องแล้ว ประธานที่ประชุมก็ต้องจัดให้มีการลงคะแนนลับนั้น โดยไม่มีสิทธิปฏิเสธหรือนำเรื่องไปที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยอีก แต่ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการลงคะแนนลับนั้นถ้ามิได้กำหนดไว้แล้วโดยข้อบังคับประธานที่ประชุมย่อมสามารถกำหนดได้ 34

ข้อบังคับของบริษัทอาจกำหนดให้ใช้วิธีการลงคะแนนลับอย่างเดียวหรือกำหนดให้ลับคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นเท่านั้นได้

6. ประเภทของมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

สำหรับมติที่ได้จากที่ประชุมผู้ถือหุ้นโดยวิธีการลงมติแบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

(1) มติสามัญ (Ordinary Resolution)

คือมติที่ได้จากการประชุมใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญประจำปีหรือวิสามัญซึ่งกฎหมายมิได้บังคับให้ตกลงกันเป็นมติพิเศษ การลงมตินั้นปกติทั่วไปถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมเป็นเกณฑ์

มติสามัญเป็นรูปแบบของมติที่พบมากเพราะถ้ากฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยเจตนาให้ต้องลงมติพิเศษแล้ว การประชุมนั้นจะต้องใช้การลงมติสามัญเสมอ กิจการที่ใช้มติสามัญนี้ เช่น การแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการ ผู้สอบบัญชี การอนุมัติ

34 Sir Sebag Shaw and Judge Dennis Smith, The Law of Meetings , p. 185.

เงินปันผล การรับรองงบดุล เป็นต้น

(2) มติพิเศษ (Special Resolution)

คือ มติที่ได้จากการประชุมใหญ่สำหรับกิจการบางชนิดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องใช้มติพิเศษ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1194 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การลงมติพิเศษไว้ว่าต้องมีการประชุมสองครั้ง โดยมีวิธีการบอกกล่าวและคะแนนเสียงข้างมากในการประชุม ดังนี้

การประชุมครั้งแรก

- (1) ในคำบอกกล่าวนัดประชุมต้องแจ้งข้อความที่จะเสนอให้ลงมติไปด้วย
- (2) ที่ประชุมใหญ่ต้องเห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ลงมติมีจำนวนถึงสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมด

การประชุมครั้งที่สอง

- (1) ต้องนัดเรียกและได้ประชุมกันภายในเวลาไม่น้อยกว่า 14 วัน และไม่มากกว่าหกสัปดาห์ภายหลังการประชุมครั้งแรก

ระยะเวลา 14 วันนี้เป็นกำหนดเวลาสำหรับวันประชุม มิใช่กำหนดเวลาให้บอกกล่าว 35 ดังนั้น การประชุมครั้งหลังนี้จึงต้องมีการบอกกล่าวตาม

35 คำพิพากษาฎีกาที่ 3101/2510, คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2510 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา , 2510) , หน้า 310.

วิธีการบอกกล่าวนัดประชุมธรรมดาตามมาตรา 1175 คือ ลงพิมพ์โฆษณาอย่างน้อย 2 ครั้งในหนังสือแห่งท้องที่ฉบับหนึ่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน หรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน

(2) คำบอกกล่าวนัดประชุมครั้งหลังต้องระบุไปด้วยว่ามติที่ลงไปในการประชุมครั้งแรกซึ่งจะมีการลงมติกันอีกในการประชุมครั้งหลังนี้มีข้อความทั้งหมดอย่างไรและต้องแจ้งให้ครบถ้วน จะย่อไม่ได้

(3) ในที่ประชุมครั้งหลังมีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนเสียงทั้งหมด ทั้งนี้ ข้อความที่ลงมติจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ผิดไปจากมติที่ลงไว้ในการประชุมครั้งแรกไม่ได้

สำหรับกิจการที่กฎหมายบังคับให้ลงมติพิเศษจะเป็นกิจการสำคัญที่กระทบต่อโครงสร้างของบริษัทอย่างมากซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดประเภทกิจการที่ต้องลงมติพิเศษไว้ดังนี้

1. การตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่หรือเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับหรือข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิ (มาตรา 1145)
2. การเพิ่มทุนของบริษัทโดยการออกหุ้นใหม่ (มาตรา 1220)
3. การออกหุ้นใหม่เสมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงิน (มาตรา 1221)
4. การลดทุนของบริษัทด้วยการลดมูลค่าแต่ละหุ้นให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลง (มาตรา 1224)
5. การเลิกบริษัท ในกรณีที่มีได้เลิกกันด้วยเหตุอื่น (มาตรา 1236 (4))
6. การควบบริษัทเข้ากัน (มาตรา 1238)

กิจการเหล่านี้ ข้อบังคับของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นจะตกลงให้ทำได้โดยไม่ต้องใช้มติพิเศษไม่ได้³⁶

การลงมติพิเศษนี้เป็นหลักมาจาก Companies Act ค.ศ.1908 ของอังกฤษ แต่ต่อมาภายหลัง เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ.1929 ก็ได้ยกเลิกเรื่องการประชุม 2 ครั้งนี้เสียให้ประชุมครั้งเดียว เพราะจะทำให้ชักช้าโดยไม่มีจำเป็น³⁷ แม้แต่พระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ.2521 มาตรา 117 วรรค 2 ก็ยังกำหนดให้ที่ประชุมลงมติเพียงครั้งเดียวด้วยคะแนนเสียง 3 ใน 4 สำหรับกิจการสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การขายหรือโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่บุคคลอื่น
2. การซื้อหรือรับโอนกิจการของบริษัทอื่นมาเป็นของบริษัท
3. การทำ แก้ไข หรือเลิกสัญญาเกี่ยวกับการให้เข้ากิจการของบริษัททั้งหมด หรือบางส่วนที่สำคัญ การมอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าจัดการธุรกิจของบริษัท หรือการรวมกิจการกับบุคคลอื่นโดยมีวัตถุประสงค์จะแบ่งกำไรขาดทุนกัน

36 คำพิพากษาฎีกาที่ 2145/2518 จากประกาศน์ อวยชัย , ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ3 เอกเทศสัญญา เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528), หน้า 1861.

37 พิเศษ เสตเสถียร, "กฎหมายการจัดการบริษัท" , หน้า 8.

นอกจากนี้ก็มีในมาตราอื่น ๆ เช่น การเพิ่มทุนของบริษัท (มาตรา 150) การลดทุน (มาตรา 152) การออกหุ้นกู้ (มาตรา 158) การควบบริษัท (มาตรา 166) และมีการใช้มติ 2 ใน 3 ในเรื่องการเลิกบริษัทตามความประสงค์ของผู้ถือหุ้น (มาตรา 174)

มีปัญหาว่ากิจการใดที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ใช้มติพิเศษแต่ข้อบังคับกำหนดว่ากิจการนั้นต้องใช้มติพิเศษจะได้หรือไม่นั้น ได้เคยมีคำวินิจฉัยของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อตุลาคม 2517³⁸ วินิจฉัยไว้ว่า ข้อบังคับของบริษัทที่กำหนดว่าการถอดถอนกรรมการของบริษัทต้องกระทำโดยมติพิเศษนั้นเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1151 บัญญัติไว้แต่เพียงว่าที่ประชุมใหญ่มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการบริษัท ซึ่งก็เพื่อประสงค์จะคุ้มครองการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปโดยรัดกุมให้อยู่ในอำนาจครอบงำของผู้ถือหุ้นทั้งหลายของบริษัทการที่ตราข้อบังคับให้ต้องกระทำโดยมติพิเศษซึ่งหมายความว่าต้องมีการประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาเรื่องนี้สองครั้งสองหน เป็นการควบคุมกำกับการดำเนินงานของบริษัทให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงเป็นการสนับสนุนเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวแล้วและทั้งนี้ไม่มีบทบัญญัติห้ามการกระทำเช่นนี้ไว้โดยเฉพาะ ข้อบังคับของบริษัทดังกล่าวแล้วนั้น จึงหาขัดกับกฎหมายไม่

38 กองวิชาการ กรมทะเบียนการค้า , "รวมคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2488 - 2521" (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, ม.ป.บ.) , หน้า 11 และ 41.

สำหรับกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดเกี่ยวกับมติพิเศษนี้ ตามกฎหมายอังกฤษ ได้มีการกำหนดประเภทของมติแตกต่างไปจากกฎหมายไทย กล่าวคือ แบ่งมติพิเศษ ออกเป็นสองประเภทคือ Extraordinary Resolution และ Special Resolution

Extraordinary Resolution คือ มติที่ได้จากคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ส่วน ของหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดและได้ออกเสียงลงคะแนนโดยหนังสือนัดประชุมล่วงหน้าตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสำหรับการประชุมแต่ละประเภท (เช่น ถ้าเป็นการประชุมสามัญ ต้องล่วงหน้า 21 วัน ถ้าเป็นการประชุมวิสามัญต้องล่วงหน้า 14 วัน) และในหนังสือนัดประชุมต้องระบุว่าเป็นการประชุมเพื่อลงมติวิสามัญ การลงมติวิสามัญใช้เฉพาะในกรณีเลิกบริษัท 39

Special Resolution คือ มติที่ได้จากคะแนนเสียงข้างมากเช่นเดียวกับมติวิสามัญ (3 ใน 4) แต่มีความหมายแตกต่างจากการลงมติวิสามัญ คือ หนังสือนัดประชุมในกรณีนี้ต้องล่วงหน้าอย่างน้อย 21 วันเสมอโดยระบุว่าเป็นการประชุมเพื่อลงมติพิเศษ การลงมติพิเศษจะใช้ในกรณีแก้ไขวัตถุประสงค์ข้อบังคับหรือชื่อของบริษัท การลดทุนบริษัท เป็นต้น 40

39 M. Clive Schmitthoff, Palmer's Company Law, pp. 748 - 749.

40 Ibid , p.749.

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา⁴¹ มีการลงมติพิเศษเฉพาะ เรื่องที่สำคัญ โดยเป็นการลงมติในคณะกรรมการบริษัทครั้งหนึ่ง และหลังจากนั้นก็ต้องการลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้ความเห็นชอบซึ่งจะมีคะแนนเสียงเท่าใดขึ้นอยู่กับข้อบังคับของบริษัท เช่น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์หรือข้อบังคับของบริษัท การขายหุ้น หรือให้เช่าทรัพย์สินของบริษัทเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การควบบริษัทและการเลิกบริษัท 41

สำหรับประเทศเยอรมัน โดยปกติการลงมติให้ถือเสียงข้างมาก แต่ถ้าเป็นการจัดการในเรื่องที่สำคัญเช่น การแก้ไขข้อบังคับ การเพิ่มทุน ลดทุน การควบบริษัท การเลิกบริษัท จะต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของหุ้นของบริษัทโดยคำนวณจากผู้เข้าประชุม 42

ส่วนในประเทศญี่ปุ่นนั้น การลงมติพิเศษในเรื่องสำคัญใช้คะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ถือหุ้นซึ่งอยู่ในที่ประชุมซึ่งมีหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของหุ้นของบริษัท เช่น การแก้ไขข้อบังคับของบริษัท การลดทุนของบริษัท การควบบริษัท และการเลิกบริษัท 43

41 เสาวนีย์ อัคราโรจน์, "คำอธิบายหลักกฎหมายธุรกิจเปรียบเทียบ", (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.) , หน้า 237 - 238.

42 P. Meinhardt, Company Law In Europe, 3 rd ed. (London : Gower Publishing Company Limited, 1982), pp.D-12(ii)

43 เสาวนีย์ อัคราโรจน์, "คำอธิบายหลักกฎหมายธุรกิจเปรียบเทียบ", หน้า 238.

7. ผลของมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

7.1 ผลของมติ

มติที่ประชุมผู้ถือหุ้นมิได้เป็นการแสดงเจตนาของนิติบุคคลตามมาตรา 75 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติว่า "อันความประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ย่อมแสดงปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้น" ทั้งนี้ เพราะที่ประชุมผู้ถือหุ้นมิใช่มีฐานะ เป็นผู้แทนของบริษัท แต่มติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนั้นมีความผูกพันต่อกรรมการของบริษัท อันนั้นที่จะต้องปฏิบัติตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น ดังจะเห็นได้จากมาตรา 1168 วรรค 2 (4) ซึ่งบัญญัติว่า

" ว่าโดยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นคือ

(4) บังคับการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามมติของที่ประชุมใหญ่ "

ดังนั้น ในกรณีที่กรรมการไม่ดำเนินการตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น กรรมการทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน

นอกจากนั้น กรรมการคนใดทำการไปโดยได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น แล้ว หากมีความเสียหายใด ๆ กรรมการไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นที่ได้ให้การอนุมัติ แต่ผู้ถือหุ้นที่ไม่ได้ให้การอนุมัติด้วยนั้นอาจฟ้องกรรมการในกรณีที่การนั้นทำให้เกิดความเสียหายได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 1170 ที่ว่า

" เมื่อการซึ่งกรรมการคนใดได้ทำไปได้รับอนุมัติของที่ประชุมใหญ่แล้ว ท่านว่ากรรมการคนนั้นไม่ต้องรับผิดชอบการนั้นต่อผู้ถือหุ้นซึ่งได้ให้อำนาจหรือต่อบริษัท อีกต่อไป

ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นซึ่งมิได้ให้อำนาจด้วยนั้นฟ้องคดี เมื่อพ้นเวลาหกเดือน นับแต่วันที่ประชุมใหญ่ให้อำนาจแก่การเช่นนั้น "

สำหรับความผูกพันของมติในส่วนของผู้ถือหุ้นนั้น มติที่ผ่านการพิจารณาของผู้ถือหุ้นโดย

- ก. ถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับของบริษัท
 - ข. การประชุมผู้ถือหุ้นได้จัดขึ้นอย่างถูกต้องและ
 - ค. เรื่องที่มีมตินั้นอยู่ในอำนาจของที่ประชุมและในอำนาจของบริษัท
- มตินั้นย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมายและมีผลผูกพันบริษัทรวมทั้งผู้ถือหุ้นทุกราย

ไม่ว่าจะได้เข้าประชุมด้วยหรือไม่ก็ตาม 44

ในแง่บุคคลภายนอก มติที่ประชุมผู้ถือหุ้นย่อมไม่มีผลผูกพันไปถึงบุคคลภายนอก ดังนั้น ถ้าที่ประชุมได้มีมติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกบริษัท เช่น มีมติให้ตั้งนาย ก. เป็นผู้สอบบัญชีในอัตราเงินเดือนตามที่กำหนด แต่กรรมการกลับไม่ปฏิบัติตามมตินั้น นาย ก. จะมาฟ้องร้องบริษัทไม่ได้ (ส่วนกรรมการอาจต้องรับผิดชอบบริษัทและผู้ถือหุ้นตามมาตรา 1168 และ 1170 ดังกล่าวข้างต้น)

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับผลและความผูกพันของมติจะได้วิเคราะห์โดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3 หัวข้อ 3.2 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับความมีผลบังคับของมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

7.2 การจดทะเบียนมติ

สำหรับมติในกิจการบางเรื่อง กฎหมายจะกำหนดให้นำไปจดทะเบียนด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้กำหนดประเภทของมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่บริษัทหรือผู้มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดจะต้องยื่นขอจดทะเบียนต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแห่งท้องที่ตั้งสำนักงานของบริษัทภายในเวลาที่กำหนดดังนี้

44 Sir Sebag Shaw and Judge Dennis Smith ,
The Law of Meetings, p.168.

1. การจดทะเบียนตั้งบริษัท ถ้ามิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทให้ถือว่าบริษัทไม่ได้ตั้งขึ้น (มาตรา 1112)
2. บรรดาข้อบังคับอันได้ตั้งขึ้นใหม่หรือได้เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง เป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะจัดให้ไปจดทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้มีการลงมติพิเศษ (มาตรา 1146)
3. การตั้งกรรมการขึ้นใหม่ให้ไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ตั้ง (มาตรา 1157)
4. มติพิเศษให้เพิ่มทุนหรือลดทุน บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมติ (มาตรา 1228)
5. มติพิเศษซึ่งวินิจฉัยให้ควบบริษัทจำกัดเข้ากัน บริษัทต้องนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันลงมติ (มาตรา 1239)
6. บริษัทได้ควบเข้ากันแล้วเมื่อใดต่างบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ควบเข้ากัน (มาตรา 1241)
7. การเลิกบริษัท ผู้ชำระบัญชีต้องนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เลิกกัน และในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุก ๆ คน ให้จดทะเบียนไว้ด้วย (มาตรา 1254)
8. เมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีใหม่ครั้งใดผู้ชำระบัญชีต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้เปลี่ยนตัวกัน (มาตรา 1258)
9. ถ้ามติของที่ประชุมใหญ่หรือคำบังคับของศาลให้อำนาจผู้ชำระบัญชีให้ทำการแยกกันได้ ต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ลงมติหรือออกคำบังคับนั้น (มาตรา 1262)
10. เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้อนุมัติรายงานการชำระบัญชีของผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุม และให้ถือว่าการชำระบัญชีเป็นอันเสร็จสิ้น (มาตรา 1270)

มีปัญหานำพิจารณาว่า ระยะเวลาจดทะเบียนดังกล่าว มีผลบังคับเพียงใด การไม่นำมติหรือข้อความไปจดทะเบียนภายในเวลาดังกล่าว จะทำให้มติเสียไปหรือไม่

เกี่ยวกับปัญหานี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีบันทึกตอบข้อหารือของกระทรวงพาณิชย์ ตามหนังสือที่ พณ 0504/2282 ลงวันที่ 19 เมษายน 2527 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่าบริษัทแห่งหนึ่งได้มีมติพิเศษให้บริษัทเพิ่มทุนและได้ยื่นขอจดทะเบียนมติพิเศษให้เพิ่มทุนต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายหลังจากที่บริษัทมีมติพิเศษเกินกว่าระยะเวลา 14 วัน ตามที่กฎหมายกำหนดโดยยื่นหนังสือชี้แจงเหตุที่ยื่นคำขอจดทะเบียนล่าช้าประกอบคำขอมาด้วย และนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนนั้นจากนั้นบริษัทได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเพิ่มทุนโดยอาศัยมติพิเศษเพิ่มทุนที่ได้รับจดทะเบียนไปแล้ว และนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเพิ่มทุนให้

ต่อมาผู้ถือหุ้นของบริษัทได้ฟ้องบริษัทและนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทให้เพิกถอนการจดทะเบียนเพิ่มทุนดังกล่าวโดยอ้างเหตุว่าเป็นการจดทะเบียนเพิ่มทุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (แต่ต่อมาผู้ถือหุ้นได้ขอลงฟ้องและศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความแล้ว)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่า ความตกลงหรือมติที่ไม่นำไปจดทะเบียนภายในกำหนดเวลาไม่เสียไป ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับการไม่จดทะเบียนภายในกำหนดเวลาที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทได้บัญญัติไว้จะเห็นว่าไม่มีมาตรการที่บัญญัติไว้ว่าหากผู้ขอจดทะเบียนยื่นคำขอภายหลังจากที่พ้นระยะเวลาตามกฎหมายแล้วจะทำให้ความตกลงหรือมติของที่ประชุมเสียไป (หากจะเสียไป ก็จะต้องบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1112 ว่าถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือน นับแต่ประชุมตั้ง

บริษัท บริษัทนั้นเป็นอันนำมาตั้งขึ้น)

นอกจากนั้น ปัญหาว่านายทะเบียนจะพิจารณารับจดทะเบียนที่ยื่นเกินกำหนดเวลาดังกล่าวได้หรือไม่นั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามมาตรา 1019 ซึ่งเป็นบทบัญญัติ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียนของนายทะเบียนจะ เห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวให้เป็นดุลพินิจของ นายทะเบียนที่จะยอมรับจดทะเบียนหรือไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ เพราะมาตรา 1019 บัญญัติว่า ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนนั้นไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจดทะเบียนในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมาย หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่ มิได้ส่งให้ครบหรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับนายทะเบียน จะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้นอกจากนี้ถ้ากฎหมายไม่ประสงค์จะให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้วก็ควรจะใช้ข้อความเช่นเดียวกับมาตรา 1112 ดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น จึงเป็นดุลพินิจของนายทะเบียนที่จะรับจดทะเบียนนิติที่ยื่นเกินกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ เช่นเมื่อนายทะเบียนเห็นว่าคำขอจดทะเบียนที่ยื่นล่าช้านั้นมีเหตุผลสมควร ไม่มีคำคัดค้านจากผู้ถือหุ้นและในเรื่องที่ขอจดทะเบียนนั้นมิได้ทิ้งระยะเวลาไว้นานเกินสมควรอันจะสันนิษฐานได้ว่าความตกลงหรือมติที่ประชุมนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงเจตนาเป็นอย่างอื่น

สำหรับปัญหาในเรื่องระยะเวลาการจดทะเบียนนิติ ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นเรื่องที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงผลไว้อย่างชัดเจน โดยเพียงแต่ไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 ว่าการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิด ดังนั้นในทางปฏิบัตินายทะเบียนจึงรับจดทะเบียนนิติที่ยื่นเกิน

กำหนดดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้เพื่อไม่ให้มีข้อโต้แย้งในการแปลกฎหมายจึงน่าจะมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้ให้ชัดเจน

ตามกฎหมายอังกฤษ ได้กำหนดให้มีการจดทะเบียนมติบางประเภทต่อนายทะเบียนของบริษัท ซึ่งมติเหล่านั้นได้แก่

1. มติพิเศษ (Special Resolution)
2. มติวิสามัญ (Extraordinary Resolution)
3. มติซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นทุกรายของบริษัท
4. มติซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นทุกรายในลำดับชั้น (Class)
5. มติให้เลิกบริษัท

ทั้งนี้ การจดทะเบียนมติดังกล่าวต้องกระทำภายใน 15 วัน นับแต่วันลงมติ มิฉะนั้นย่อมได้รับโทษ

การไม่จดทะเบียนมติตามกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น โดยปกติไม่ทำให้มติเสียไป แต่ในบางกรณีอาจถือเป็นมติที่บกพร่องได้โดยขึ้นอยู่กับลักษณะและข้อความของมติที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งบุคคลภายนอกสามารถคัดค้านมติที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นได้เสมือนว่า มตินั้นยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ถือหุ้น⁴⁵

⁴⁵ Sir Sebag Shaw and Judge Dennis Smith ,
The Law of Meetings ,pp. 169 - 171.

8. ข้อจำกัดสิทธิการลงมติ

โดยหลักแล้วผู้ถือหุ้นที่เข้าประชุม หรือผู้รับมอบฉันทะ เข้าประชุมแทนผู้ถือหุ้นย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้เสมอ แต่มีบางกรณีที่กฎหมายได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิในการลงมติไว้ โดยมีเหตุผลในการจำกัดสิทธิแตกต่างกันไปแต่ละกรณี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิการลงมติไว้ดังนี้

1. ถ้ามีข้อบังคับของบริษัทกำหนดว่าผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นอยู่จำนวนเท่าใดจึงจะมีสิทธิออกเสียงได้ ในกรณีนี้ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นไม่ครบจำนวนตามที่ข้อบังคับกำหนดไว้ อาจเข้าร่วมกับผู้ถือหุ้นคนอื่นเพื่อให้ถึงจำนวนกำหนดตามข้อบังคับ แล้วให้คนใดคนหนึ่งออกเสียงก็ได้ (มาตรา 1183)

มีผู้เห็นว่าการกำหนดข้อบังคับลักษณะนี้ไม่ถือว่าเป็นการเอาเปรียบผู้ถือหุ้นส่วนน้อย เพราะผู้ถือหุ้นทั้งหลายที่ไม่มีหุ้นถึงจำนวนนั้น ยังมีสิทธิรวมหุ้นของตนให้ได้เท่าจำนวนที่ข้อบังคับกำหนดไว้แล้วตั้งคนใดคนหนึ่งในพวกของตนให้รับมอบฉันทะออกเสียงแทนบรรดาผู้ที่มีหุ้นกันในการประชุมใหญ่ก็ได้⁴⁶

⁴⁶ ทวี เจริญพิทักษ์ , คำอธิบายโดยพิสดารกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท , พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม , 2520), หน้า 294.

อย่างไรก็ดี นักกฎหมายอีกท่านหนึ่ง เห็นว่า การกำหนดเช่นนี้เปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจในการกดขี่ผู้ถือหุ้นรายย่อยมากขึ้น เพราะกฎหมายบัญญัติให้บริษัทสามารถกำหนดจำนวนหุ้นขั้นต่ำที่จะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนไว้ในข้อบังคับของบริษัทได้ แต่กฎหมายมิได้วางกำหนดจำนวนหุ้นขั้นต่ำสูงไว้เลย ว่า ข้อบังคับนั้นจะวางกำหนดจำนวนหุ้นของผู้ไม่มีสิทธิได้มากที่สุดจำนวนเท่าใดอีกทั้งข้อบังคับบริษัทย่อมได้มาจากผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นจำนวนมาก ผู้ถือหุ้นที่มีเจตนาจะเอาเปรียบผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ อยู่แต่เริ่มแรกก็อาจจะจัดทำข้อบังคับของบริษัทไว้เพื่อประโยชน์ตนเป็นสำคัญ โดยการตัดสิทธิผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ที่มีจำนวนหุ้นน้อยกว่าที่ตนถืออยู่ไม่ให้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนก็ได้⁴⁷

ในกฎหมายหลายประเทศมีบทบัญญัติลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรานี้ แต่ในบางประเทศมีข้อกำหนดในการกำหนดจำนวนหุ้นขั้นต่ำไว้ เช่น กฎหมายฝรั่งเศส ยอมให้ข้อบังคับของบริษัทวางกำหนดจำนวนหุ้นขั้นต่ำของผู้ถือหุ้นที่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในการประชุมผู้ถือหุ้นได้ แต่ข้อบังคับนั้นจะกำหนดได้ไม่เกิน 10 หุ้นเท่านั้น⁴⁸

2. ผู้ถือหุ้นคนใดยังไม่ได้ชำระ เงินค่าหุ้นที่บริษัทได้เรียกร้องเอาแต่ตนให้เสร็จสิ้นผู้ถือหุ้นคนนั้นไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน (มาตรา 1184)

47 ฉัตรทิพย์ ตันตพระศาสน์, "มาตรฐานการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถือหุ้น," หน้า 66.

48 เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

การที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้เช่นนี้ เพราะผู้ถือหุ้น มีวัตถุประสงค์หน้าที่ที่จะต้องชำระค่าหุ้นให้ครบถ้วน จึงไม่ควรมีสิทธิจัดการกิจการอย่างเต็มที่

มีนักกฎหมายเห็นว่า กฎหมายไม่น่าบัญญัติจำกัดสิทธิไว้เช่นนี้ เพราะการชำระค่าหุ้นเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งต่างหากจากสิทธิในการควบคุมการดำเนินงานของบริษัท เมื่อค้างชำระค่าหุ้นบริษัทก็ยังมีสิทธิเรียกเอาได้เสมอไป แต่ถ้าไม่ชำระก็อาจริบหุ้นได้ ซึ่งเป็นคนละส่วนกับสิทธิในฐานะผู้ถือหุ้น 49

การเรียกชำระค่าหุ้นนั้น บริษัทอาจยังไม่เรียกชำระให้เต็มมูลค่าในครั้งเดียวก็ได้ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นที่ชำระค่าหุ้นไม่เต็มมูลค่าจึงมีสิทธิออกเสียงได้เสมอจนกว่าบริษัทจะเรียกชำระค่าหุ้นแล้วและตนไม่ชำระ

3. ผู้ถือหุ้นต้องไม่มีส่วนได้เสียพิเศษในข้อซึ่งที่ประชุมจะลงมติ

(มาตรา 1185)

การที่กฎหมายต้องบัญญัติห้ามผู้มีส่วนได้เสียพิเศษในการออกเสียงลงมติ ก็เพื่อให้การประชุมใหญ่เป็นไปด้วยความเป็นธรรมจริง ๆ เพราะถ้ายอมให้ผู้ถือหุ้น

49 ทวี เจริญพิทักษ์ , คำอธิบายโดยพิสดารกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท , หน้า 295 .

ซึ่งมีส่วนได้เสียเป็นพิเศษออกเสียงลงคะแนนได้แล้ว ก็ย่อมจะหาคะแนนเสียงที่
ยุติธรรมในการประชุมนั้นได้ยากอย่างยิ่ง 50

คำว่า " ส่วนได้เสียพิเศษ " นี้ กฎหมายไม่ได้ระบุว่ามีความ
หมายอย่างไร แต่จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนได้เสียพิเศษดังกล่าวมักเกี่ยวกับเงิน
ทอง แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการบริษัท ซึ่งไม่อาจคิดคำนวณเป็นจำนวนเงิน
ได้ หรือเรื่องการจัดการซึ่งมิใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้ถือหุ้นนั้น ๆ ก็จะไม่ถือ
เป็นส่วนได้เสียพิเศษ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1246/2520 51 วินิจฉัยว่า การที่ผู้ถือหุ้น
ของบริษัทจำกัดออกเสียงลงคะแนนเลือกตนเองเป็นกรรมการบริษัทนั้น แม้จะเห็นว่า
มีส่วนได้เสียในข้อตั้งกรรมการซึ่งที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะลงมติก็เป็นส่วน
ได้เสียธรรมดา หากใช้ส่วนได้เสียพิเศษไม่ ตามความหมายแห่งมาตรา 1185
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะการตั้งกรรมการบริษัทเป็นวิธีการจัดการบริษัท
จำกัดตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1144 , 1151 มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ถือหุ้นโดย
เฉพาะ ผู้ถือหุ้นนั้นย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตนเองได้ และเมื่อไม่

50 ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์ , 2531) , หน้า 819.

51 คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา, 2520) , หน้า 909.

ปรากฏว่าการออกเสียงลงคะแนนเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตแล้ว มติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ให้ผู้ถือหุ้นนั้นเป็นกรรมการบริษัท จึงชอบด้วยกฎหมาย

การที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทออกเสียงลงคะแนนมอบอำนาจให้ตนเองเป็นผู้ไปจดทะเบียนเพิ่มกรรมการตามมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัท ก็เป็นเรื่องปฏิบัติกรให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1157 ตรีไซเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้ถือหุ้นนั้นไม่ มติที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มอบให้ผู้ถือหุ้นที่ออกเสียงให้แกตนเองไปจดทะเบียนเพิ่มกรรมการของบริษัท จึงชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2644/2520 52 ที่ประชุมได้ลงมติให้จ่ายเงินแก่เจ้าหนี้ของบริษัทแต่ละรายร้อยละ 40 มีผู้ถือหุ้นของบริษัท 3 รายซึ่งมอบอำนาจให้ผู้อื่นออกเสียงแทนมติดังกล่าวต่างก็เป็นเจ้าหนี้ของบริษัทซึ่งจะได้รับการชำระหนี้ร้อยละ 40 ตามมติของที่ประชุมดังกล่าวด้วย จึงมีส่วนได้เสียเป็นพิเศษในเรื่องที่ลงมตินั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 1185 ศาลย่อมมีคำสั่งให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ได้ สำหรับผู้เขียนมีความเห็นเกี่ยวกับ " ส่วนได้เสียพิเศษ " ว่า น่าจะหมายถึง กรณีที่ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียโดยเฉพาะเป็นพิเศษ ซึ่งย่อมขึ้นกับข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป การเลือกตั้งกรรมการ ถือเป็นกรการใช้สิทธิจัดการบริษัทอย่างหนึ่งจากรานะผู้ถือหุ้นจึงไม่ถือเป็นกรณีมีส่วนได้เสียพิเศษแต่อย่างใด ซึ่งในประเด็นเรื่อง

52 ประภาศน์ อวยชัย , ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ 3 เอกเทศสัญญาเล่ม 2 , หน้า 1856.

การเลือกกรรมการนี้ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2521 มาตรา 46 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ห้ามผู้ถือหุ้นที่มีส่วนได้เสียพิเศษในเรื่องใด ออกเสียงในเรื่องนั้น เว้นแต่การเลือกตั้งกรรมการ

มีปัญหาว่า ถ้าผู้ถือหุ้นมอบฉันทะให้ผู้อื่นออกเสียงลงคะแนน และปรากฏว่าผู้รับมอบฉันทะ เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการนั้น ผู้รับมอบฉันทะจะมีสิทธิออกเสียงหรือไม่นั้น ในเรื่องนี้ ได้มีคำวินิจฉัยคณะกรรมการกฤษฎีกา วินิจฉัยตามหนังสือ 5781/2508 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2504 วินิจฉัยว่า สำหรับการมอบฉันทะจากผู้ถือหุ้นคนอื่นมาออกเสียงลงคะแนนนั้น มิใช่ เป็นกรณีผู้ถือหุ้นลงคะแนนออกเสียงของตนเองตามนัย มาตรา 1185 เมื่อเป็นการลงคะแนนออกเสียงแทนผู้มอบฉันทะ กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 1185 ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นนี้

เกี่ยวกับข้อจำกัดการลงมติของผู้ถือหุ้นกรณีมีส่วนได้เสียพิเศษนี้ กฎหมายประเทศต่างๆมีบัญญัติไว้เช่นกัน เช่น กฎหมายเยอรมัน กำหนดว่าผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในกิจการที่ทำให้เขาหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือในกิจการใดระหว่างผู้ถือหุ้นรายนั้นกับบริษัท เว้นแต่การเลือกตั้งเป็นกรรมการ 53

4. ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้เว้นแต่จะนำใบหุ้นของตนมาวางไว้แก่บริษัทแต่ก่อนเวลาประชุม (มาตรา 1186)

53 Stroble , Killius and Vorbrugy, Business Law Guide To Germany , 2 nd. (London:CCH Editions Limited, 1988) , p.93.

เหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้ผู้ถือหุ้นชนิดออกให้แก่อผู้ถือหุ้นมาวางไว้แก่บริษัทก่อนจึงจะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนก็เพราะใบหุ้นชนิดนี้โอนกันได้ง่าย เพียงแต่ส่งมอบแก่กันก็ถือเป็นการโอนกันแล้ว ฉะนั้น บริษัทจึงไม่อาจทราบได้ว่าเมื่อถึงคราวประชุมใหญ่ ใครจะเป็นผู้ทรงใบหุ้นนั้น จึงต่างกับใบหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือซึ่งมีชื่อผู้ทรงใบหุ้นชนิดนี้อยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทแล้ว บริษัทจึงทราบได้ดีว่าผู้ทรงใบหุ้นนั้นเป็นใคร ฉะนั้น เมื่อเวลาประชุมใหญ่ ผู้ทรงใบหุ้นจึงไม่จำเป็นต้องนำใบหุ้นชนิดนั้นมาด้วย

5. ผู้รับมอบฉันทะ ไม่ได้นำหนังสือตั้งผู้รับมอบฉันทะ ไปมอบให้แก่ประธานที่ประชุมก่อนหรือเมื่อเริ่มการประชุม (มาตรา 1189)

การที่กฎหมายบัญญัติ เช่นนี้ เพื่อบริษัทได้ตรวจสอบก่อนว่าหนังสือมอบฉันทะนั้นถูกต้องหรือไม่และผู้รับมอบฉันทะ มีสิทธิเข้าประชุมหรือไม่

สำหรับข้อจำกัดสิทธิการลงมติตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีเพียง 5 ประการดังกล่าวข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ยังมีข้อจำกัดสิทธิการลงมติอีกหลายประการ ซึ่งได้กระทำการโดยยังไม่ชัดเจนว่ากฎหมายไทยยอมรับข้อจำกัดเหล่านั้นได้เพียงใด ซึ่งปัญหานี้ จะได้พิจารณาต่อไปในบทที่ 3 หัวข้อ 3.4 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดสิทธิในการลงมติ

อนึ่ง สำหรับกฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิการลงมติไว้ในลักษณะแตกต่างจากกฎหมายไทย กล่าวคือ กำหนดว่าผู้ถือหุ้นอาจทำข้อจำกัดสิทธิการลงมติของตนเองได้โดยการทำ Voting Trusts หรือ

Shareholder Voting Agreement ระหว่างกันเองในการที่จะออกเสียงไปบน
ทางใดทางหนึ่งได้ *

Voting Trusts คือ การที่ผู้ถือหุ้นได้ร่วมกันจัดตั้ง Voting
Trust ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ให้ trustee 1 คนออกเสียงแทนตน ในการนี้ ผู้ถือหุ้นจะ
โอนหุ้นของตนให้แก่ trustee ดังนั้น trustee จะมีชื่อเป็นเจ้าของหุ้น
trustee จะออก Voting Trust Certificate 1 ให้แก่ผู้ถือหุ้นเพื่อเป็นหลัก
ฐานว่าผู้ถือหุ้นนั้นถือหุ้นอยู่เท่าใด certificate ดังกล่าวนี้ สามารถโอนเปลี่ยนมือ
ได้และขายได้เช่นเดียวกับหุ้นทั่วไป

ในการออกเสียง trustee จะต้องออกเสียงลงมติตามที่กำหนดไว้ใน
สัญญา Voting Trust ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว trustee จะสามารถออกเสียงได้ทุก
เรื่อง คงมีกฎหมายไม่กี่มลรัฐเท่านั้น ที่กำหนดว่ากิจการสำคัญบางเรื่องยังต้องให้
เจ้าของหุ้นที่แท้จริงเป็นผู้ลงมติ

ตาม Model Business Corporation Act Section 34 ได้กา
หนดเงื่อนไขการจัดตั้ง Voting Trust ไว้ดังนี้

1. สัญญา Voting Trust ต้องมีอายุไม่เกิน 10 ปี **

* Model Business Corporation Act, Section 34

** แต่กฎหมายบางมลรัฐ เช่น นิวยอร์ก อาจมีการต่ออายุสัญญา
Voting Trust ได้โดยผู้ถือหุ้นจะต้องตกลงล่วงหน้าก่อนสัญญาหมดอายุไม่น้อย
กว่า 6 เดือน ดู New York Business Corporation Law , Section 622

2. สัญญา Voting Trust ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร
3. ต้องนำส่งฉบับสัญญาเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานจดทะเบียนของบริษัทเพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ถือ Voting Trust Certificate สามารถตรวจสอบได้
4. ต้องมีการโอนหุ้นให้ trustee

การทำ Voting Trust มีใช้ทั้งในบริษัทเอกชนและมหาชน โดยอาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการจำกัดสิทธิการลงมติของบริษัทลูกหนึ่งด้วยการโอนหุ้นให้ trustee ของเจ้าหนี้เป็นผู้ออกเสียงแทน หรืออาจใช้ในกรณีต้องการควบคุมอำนาจการจัดการไว้เป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เนื่องจากการทำ Voting Trust นี้ ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากทั้งในการจัดตั้ง การโอนหุ้นและการทำ Voting Trust Certificate อีกทั้งกฎระเบียบในการจัดตั้งก็เข้มงวด และมีอายุจำกัด 10 ปี รวมทั้งมีปัญหามานการเลือก trustee ปัจจุบันจึงมีผู้ใช้วิธีจัดตั้ง Voting Trust นี้น้อยลง ⁵⁴

Shareholder Voting Agreement คือ การที่ผู้ถือหุ้นตกลงทำสัญญาระหว่างกันว่าจะลงมติดำเนินเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปในทางใด สัญญาลักษณะดังกล่าวมักจะเรียกว่า "Polling Agreement" ในการทำ Polling

⁵⁴ Harry G. Henn and John R. Alexander, Laws of Corporations , p. 739.

Agreement นี้ ผู้ถือหุ้นยังคงเป็นเจ้าของหุ้นและมีสิทธิในฐานะเจ้าของหุ้นทุกประการ เว้นแต่สิทธิในการออกเสียงลงมติซึ่งถูกจำกัดว่าจะต้องออกเสียงไปในทางที่กำหนดไว้ในสัญญา และกฎหมายที่ใช้บังคับกับ Polling Agreement คือกฎหมายสัญญาทั่ว ๆ ไป

การทำ Shareholder Voting Agreement ลักษณะนี้ แตกต่างจาก Voting Trust คือ กรรมสิทธิ์หุ้นยังคงอยู่ที่ผู้ถือหุ้น และนอกจากนั้นยังง่ายและสะดวกในการจัดทำมากกว่าการจัดตั้ง Voting Trust ⁷⁹

การทำ Shareholder Voting Agreement นี้ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการทำ Voting Trust กล่าวคือ เพื่อจำกัดสิทธิการลงมติให้เป็นทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการควบคุมอำนาจการจัดการ

9. การเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

การเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นเป็นการใช้สิทธิอย่างหนึ่งของผู้ถือหุ้นในการจัดการบริษัท และควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการ มติที่จะถูกเพิกถอนนั้นจะต้องเป็นมติที่มีข้อบกพร่อง ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ผ่าฝืนกฎหมาย แบบระเบียบหรือข้อบังคับ มติที่ถูกต้องสมบูรณ์ไม่อาจเพิกถอนได้ และย่อมมีผลผูกพันผู้ถือหุ้นทุกราย

55 Robert W. Hamilton The Law of Corporations
(St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1980) pp.155-156.

การเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ
ไทย ทำได้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1195 ซึ่งบัญญัติว่า "การประชุมใหญ่
นั้น ถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกันหรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือ
ฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้วให้ศาล
เพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระ เบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือน
หนึ่งนับแต่วันที่ลงมตินั้น "

9.1 เหตุที่จะขอให้เพิกถอน

จากบทบัญญัติข้างต้นในการร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นจะต้อง
เป็นกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัทในกรณีต่อไปนี้

1. การนัดเรียกประชุม
2. การประชุม
3. การลงมติ

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับเหตุการณ์เพิกถอนมติที่ประชุมที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

1. การเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่ในเรื่องการนัดประชุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 3623-3624/2527⁵⁶ การนัดประชุมใหญ่
ของบริษัทโดยบอกกล่าวล่วงหน้าเพียง 4 วัน ย่อมฝ่าฝืนมาตรา 1175 การนัด
ประชุมใหญ่จึงไม่ชอบและเป็นผลให้มติของที่ประชุมใหญ่ดังกล่าวเป็นอันผิดระ เบียบ
ตามมาตรา 1195 ผู้ถือหุ้นจึงร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนมติของที่ประชุมดังกล่าวได้

⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2527 (กรุงเทพมหานคร :
เนติบัณฑิตยสภา, 2527) , หน้า 2783.

คำพิพากษาฎีกาที่ 2278/2527⁵⁷ การบอกกล่าวนัดประชุมใหญ่ ครั้งที่สอง เนื่องจากการประชุมใหญ่ครั้งแรกตามที่นัดไว้กระทำไม่ได้นั้นได้นัดเรียกประชุมโดยผู้ร้อง ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นได้รับแจ้งการนัดประชุมใหญ่ก่อนที่จะมีการประชุมเพียง 8 วัน ทั้งที่มีข้อบังคับของบริษัทกำหนดชัดเจน ให้แจ้งการเรียกประชุมให้ผู้ถือหุ้นทุกคนทราบล่วงหน้า 21 วันก่อนที่จะมีการประชุมใหญ่ทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญหรือวิสามัญ การเรียกนัดประชุมดังกล่าวจึงเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ชอบด้วยข้อบังคับของบริษัท ศาลชอบที่จะเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดแบบระเบียบนั้นเสียได้

2. การเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ในเรื่องการประชุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 89/2512⁵⁸ มติของการประชุมบริษัท ซึ่งมีบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและออกเสียงลงคะแนนด้วย แม้ผู้ถือหุ้นที่เข้าประชุมด้วยมีหุ้นรวมกันเกิน 1 ใน 4 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดและได้ลงคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ก็ตาม มตินี้ก็เป็นมติที่ไม่ชอบ ศาลเพิกถอนได้ เพราะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา 1176 มติของที่ประชุมจึงเสียไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 2516/2527⁵⁹ หนังสือมอบอำนาจให้ ค. เข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงมติแทนบริษัทในการประชุมใหญ่สามัญของผู้ถือหุ้นของ

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน , หน้า 1547.

⁵⁸ คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2512 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2512) หน้า 130.

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2527 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2527) หน้า 1820.

บริษัท ส. นั้นมี. กรรมการผู้มีอำนาจเพียงคนเดียวลงชื่อและไม่ได้ประทับตราสำคัญของบริษัท ขัดต่อข้อบังคับของบริษัทที่ต้องมีกรรมการ 2 คน ลงชื่อและประทับตราถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลตาม บ.พ.พ.มาตรา 75 ที่มอบอำนาจให้ ค. เข้าประชุมแทน การเข้าร่วมประชุมและออกเสียงลงมติของ ค. จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ มติที่เกิดจากการประชุมดังกล่าวเป็นมติที่ไม่ชอบ ผู้ถือหุ้นฟ้องขอให้เพิกถอนได้

3. การเพิกถอนมติที่ประชุมหาญในเรื่องการลงมติ

คำพิพากษาฎีกาที่ 186-188/2477⁶⁰ มติของที่ประชุมหาญจำกัดอำนาจของกรรมการบริษัท ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมหัวกันของผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยผู้ถือหุ้นของบริษัทโอนหุ้นของตนให้ผู้อื่นโดยสมยอมแล้วประชุมกันเพื่อลงมติจำกัดอำนาจของกรรมการดังกล่าว ย่อมเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะขัดต่อบทบัญญัติในมาตรา 5 และ 421 แห่งประมวลกฎหมายที่มีหลักว่าบุคคลทุกคนต้องใช้สิทธิโดยสุจริต กรรมการบริษัทมีอำนาจร้องขอให้ศาลเพิกถอนการประชุมนั้นได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 607/2491⁶¹ มติของที่ประชุมหาญที่ลงมติพิเศษให้ออกหุ้นเพิ่มทุนของบริษัท โดยให้ขายหุ้นเกินกว่ามูลค่าของหุ้นนั้นโดยที่หนังสือบริคณห์สนธิไม่ได้ให้อำนาจไว้ เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 1105 วรรคสอง ผู้ถือหุ้นจึงร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนมติของที่ประชุมดังกล่าวได้

⁶⁰ พระยาเทพวิฑูร, บทระบิล เล่ม 2 (พระนคร : กรุงเทพ-บรรณาการ, 2486), หน้า 289.

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2491 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2491), หน้า 719

คดีนี้มีประเด็นที่น่าพิจารณา คือ การที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษให้เพิ่มทุน และให้ออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้โดยไม่ได้มีมติให้แก้หนังสือ บริคณห์สนธิให้อำนาจบริษัทออกหุ้นเกินมูลค่าจะถือว่ามติพิเศษให้เพิ่มทุนและออกหุ้น เกินมูลค่าดังกล่าว เป็นการแก้หนังสือบริคณห์สนธิไปในตัวหรือไม่ ซึ่งศาลชั้นต้นวินิจฉัย ว่า ถือเป็นการแก้หนังสือบริคณห์สนธิไปในตัว แต่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาเห็น ตรงกันว่า การเรียกประชุมใหญ่ ได้ระบุว่าเพื่อลงมติในเรื่องเพิ่มทุนเท่านั้น จึงไม่ ได้มีการจดลงบันทึกกล่าวนัดประชุม ดังนั้น ไม่ว่าจะวินิจฉัยตามหลักการหรือ ตามเจตนารมณ์ ก็เห็นได้ชัดว่าการประชุมใหญ่ของบริษัทคราวนี้มิได้เป็นการประชุม เพื่อแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิ จึงถือเป็นการออกหุ้นเพิ่มทุนโดยหนังสือบริคณห์สนธิไม่ ได้ให้อำนาจไว้ อันเป็นการขัดต่อ มาตรา 1105

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 310/2510⁶² เมื่อผู้ถือหุ้นสองคนขอให้ลงคะ แนนลับ บริษัทจะต้องลงคะแนนนลับในการลงมติของที่ประชุมใหญ่นั้น แต่ที่ประ ชุมลงมติโดยไม่ลงคะแนนนลับ ย่อมขัดต่อมาตรา 1190 โจทก์ในฐานะผู้ถือหุ้นร้องขอ ให้ศาลสั่งเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่ได้ ตามมาตรา 1195

9.2 ผู้มีสิทธิขอให้เพิกถอน

คือ กรรมการของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นเท่านั้น สำหรับผู้ถือหุ้นรวมถึงทายาท ผู้รับมรดกของผู้ถือหุ้นด้วย แม้บริษัทจะยังมิได้จดทะเบียนทายาทผู้นั้นเป็นผู้ถือหุ้นก็ตาม

มีปัญหาว่า ถ้าผู้ถือหุ้นได้เข้าประชุมในครั้งนั้นด้วยจะใช้สิทธิเพิกถอน มติที่ประชุมดังกล่าวได้หรือไม่ ในเรื่องนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 607/2491 ดังกล่าว แล้วข้างต้นซึ่งมีข้อเท็จจริงในคดีว่าบริษัทได้ลงมติในที่ประชุมใหญ่ว่าจะเพิ่มทุนและ

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2510 (กรุงเทพมหานคร : เติบับชิตยสภา ,2510) หน้า 310.

เจ้าหน้าที่ในราคาเกินกว่ามูลค่าหุ้น ผู้ถือหุ้นรายหนึ่งได้คัดค้านในที่ประชุมว่าไม่ควรขายหุ้นต่ำกว่ามูลค่าในหุ้น แต่ต่อมาผู้ถือหุ้นนั้นได้มีหนังสือตอบบริษัทในแบบฟอร์มของบริษัท แสดงความจำนงรับซื้อหุ้นตามส่วน และส่งเงินค่าหุ้นพร้อมทั้งเงินให้เปล่าแต่สุดท้ายลงข้อความว่า " ข้าพเจ้าส่งเงินค่าพรีเมียมมาด้วยสงวนคำคัดค้าน และได้แย้งที่จะว่ากล่าวกับบริษัทต่อไปตามกฎหมาย" ผู้ถือหุ้นนั้นจะนำคดีมาฟ้องได้หรือไม่

ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถือหุ้นได้ตอบรับซื้อหุ้นที่ออกใหม่ ตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นในคราวนั้นไม่เป็นเหตุตัดสิทธิในการจะนำคดีมาฟ้องต่อศาล

9.3 การทวงเรียกร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

ในการร้องขอให้เพิกถอนมตินี้อาจทำเป็นคำร้องขออย่างคดีไม่มีข้อพิพาทได้ โดยไม่จำเป็นต้องทำเป็นคำฟ้อง แต่การที่ทวงเรียกร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติอย่างคดีไม่มีข้อพิพาทนั้น กรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งหรือทั้งหมด ซึ่งมีส่วนได้เสียในผลของการประชุมใหญ่ ย่อมมีสิทธิร้องคัดค้านเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีได้⁶³

9.4 กำหนดเวลาที่ขอให้เพิกถอน

ต้องดำเนินการร้องขอต่อศาลภายในเวลาหนึ่งเดือน นับแต่วันที่มีการลงมตินั้น

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1537/2514 , คำพิพากษาฎีกาประจำปี พุทธศักราช 2514 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2514) , หน้า 1276-1277.

กำหนดระยะเวลาหนึ่งเดือนนี้ไม่ใช่อายุความ ดังนั้น เมื่อปรากฏชัดตามคำร้องขอเพิกถอนว่ามีการร้องขอเพิกถอนเกินกำหนดเวลา 1 เดือน ศาลมีอำนาจสั่งคำร้องได้ เพราะ เป็นเรื่อง เกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน 64

ดังนั้น ในการเพิกถอนมติของที่ประชุมนี้ ถ้าไม่มีการเพิกถอนหรือไม่เพิกถอนภายในกำหนดเวลาดังกล่าว มตินั้นก็อาจใช้บังคับได้ นอกจากนั้น ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะสั่งเพิกถอน เช่น มีการร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมซึ่งมีการแต่งตั้งกรรมการ แต่กรรมการชุดนั้นได้ออกไปแล้ว และที่ประชุมก็ได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ และกรรมการชุดใหม่ได้ให้สัตยาบันการกระทำของกรรมการชุดเก่า จึงไม่มีประโยชน์ที่ศาลจะพิจารณาคำร้องขอให้เพิกถอนมติของที่ประชุมนั้น 65

9.5 แบบของการเพิกถอน

การเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่⁶⁴ สามารถเพิกถอนได้ 2 แบบ กล่าวคือ

1. การเพิกถอนการประชุมผู้ถือหุ้นไปทั้งหมด เช่น กรณีที่การนัดประชุมไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือตามข้อบังคับของบริษัท
2. การเพิกถอนการประชุมผู้ถือหุ้นเฉพาะมติเรื่องที่ว่าฝ่าฝืนกฎหมาย หรือข้อบังคับของบริษัท เช่น การลงมติในเรื่องนั้น ๆ ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือข้อบังคับก็เพิกถอนเฉพาะมติเรื่องนั้นได้ ไม่ต้องเพิกถอนการประชุมทั้งหมด

64 คำพิพากษาฎีกาที่ 467/2501, คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2501 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2501) หน้า 1544.

65 คำพิพากษาฎีกาที่ 1539/2514, คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2514 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2514) หน้า 1284.

9.6 การเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา 1195

กฎหมายไทยยอมรับให้มีการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น นอกเหนือจากกรณีตามมาตรา 1195 ได้ ในกรณีที่มติของที่ประชุมไม่สมบูรณ์ถึงขนาดที่ถือได้ว่าไม่มีมติเกิดขึ้นเลยตามกฎหมาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเพิกถอนก็ได้ แต่ถ้าผู้ถือหุ้นต้องการให้มีการเพิกถอนการฟ้องเพิกถอนก็ไม่อยู่ในบังคับว่าต้องดำเนินการภายใน 1 เดือน ตามมาตรา 1195 ซึ่งมีคำพิพากษาศาลฎีกายืนยันหลักการนี้ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1310/2517⁶⁶ มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นตั้งกรรมการบริษัทชุดใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นจากการประชุมใหญ่ที่กรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทสั่งระงับก่อนเริ่มลงมือประชุมและมิได้มีการรับรองจากที่ประชุมใหญ่ในครั้งต่อมานั้น ไม่ถือว่าเป็นมติโดยชอบเพราะ เท่ากับไม่มีการประชุมที่ชอบด้วยกฎหมาย กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยมติดังกล่าวจึงมิใช่กรรมการบริษัท บริษัทจึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนได้ และไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 ในอันที่จะต้องฟ้องขอให้เพิกถอนภายในกำหนดหนึ่ง เดือนนับแต่วันลงมติ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2362/2520⁶⁷ การประชุมใหญ่ที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอน มิใช่เป็นการประชุมใหญ่ที่ผิดแบบระเบียบ ตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 1195 แต่เป็นรายงานการประชุมเท็จ

⁶⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2517 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา , 2517) , หน้า 891.

⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา , 2520) , หน้า 1783.

เพราะ ไม่มีการประชุมกันจริง จึง ไม่อยู่ในบังคับให้ต้อง เพิกถอนภายในกำหนด
เดือนหนึ่งตามมาตรา 1195

สรุปได้ว่า ตามแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้น ถ้าการประชุม
ไม่ได้เกิดขึ้นจริง การเพิกถอนย่อมทำได้โดย ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 1195

สำหรับบริษัทมหาชนจำกัดนั้น กฎหมายบัญญัติไว้คล้ายกับบริษัทเอกชน
จำกัด แต่มีข้อแตกต่างเล็กน้อย คือ มีใจความว่า ถ้าได้มีการนัดประชุมหรือลงมติ
โดยไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทหรือบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ
บริษัทมหาชนจำกัด มติของที่ประชุมดังกล่าวอาจถูกเพิกถอนได้ ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดคน
หนึ่งร้องขอให้ศาลสั่ง เพิกถอนมติในการประชุมครั้งนั้น แต่ต้องร้องขอต่อศาลภายใน
หนึ่ง เดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมลงมติและในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนมติดังกล่าว
ให้บริษัทซึ่งก็คือคณะกรรมการแจ้ง ไปยังผู้ถือหุ้นภายในหนึ่ง เดือนนับแต่วันที่ศาลมี
คำพิพากษาถึงที่สุด (พระราชบัญญัติ บริษัทมหาชนจำกัด มาตรา 118)

ข้อแตกต่างกันระหว่างบริษัทเอกชนจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดใน
เรื่องนี้ก็คือผู้ร้องขอให้เพิกถอนมติของที่ประชุมในบริษัทเอกชนจำกัด คือ กรรมการ
หรือผู้ถือหุ้น แต่ในบริษัทมหาชนจำกัด ผู้ร้องขอทำได้เฉพาะผู้ถือหุ้น และในกรณีที่
ศาลสั่ง เพิกถอนมตินั้นแล้วในบริษัทมหาชนจำกัด กรรมการต้องแจ้งข่าวไปยังผู้ถือหุ้น
ภายในหนึ่ง เดือนนับแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุด แต่ในบริษัทเอกชนจำกัดไม่มีบทบัญญัติ
เรื่องแจ้งข่าวดังกล่าว

9.7 การเพิกถอนมติที่ประชุมตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น
มีดังนี้

อังกฤษ ไม่มีบทกฎหมายให้เพิกถอนมติที่ผิดกฎหมายหรือข้อบังคับไว้โดย เฉพาะแต่จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยให้ฟ้องคดี หรือร้องขอต่อศาลให้ยกเลิคมตินั้นและอาจดำเนินกรอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น สั่งให้ บริษัทงดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ถ้าการลงมตินั้นเป็นการกดขี่ไม่เป็น ธรรม หรือแสวงหาประโยชน์จากการผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยไม่เป็นธรรม การเพิกถอน มติที่บกพร่องเพราะผิดแบบระเบียบจึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์การฟ้องคดีทั่ว ๆ ไป 68

สหรัฐอเมริกา ไม่มีบทบัญญัติให้เพิกถอนมติของที่ประชุมที่ผิดกฎหมาย หรือข้อบังคับไว้โดยตรงเช่นกัน แต่มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยให้ฟ้องเพิกถอน มติที่ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากได้ทำไปโดยไม่สุจริต หรือไม่เป็นที่ธรรมต่อผู้ถือหุ้นฝ่ายข้าง น้อยได้ 69

ฝรั่งเศส มีบทบัญญัติของกฎหมายไว้ชัดเจนว่าถ้ามตินั้นขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับของบริษัท ผู้ถือหุ้นสามารถขอให้เพิกถอนมติได้โดยการฟ้องคดีต่อศาล ให้เพิกถอน 70

68 M.Clive Schmitthoff , Palmer's Company Law , pp. 774-775และดู Companies Act 1985 Section 459-461

69 เสาวณีย์ อัคราโรจน์ , สิทธิของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยในบริษัท เอกชนจำกัด (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

70 P. Meinhardt, Company Law In Europe, p.F-12(iii).

เยอรมัน มีบทบัญญัติให้เพิกถอนมติที่ประชุมที่บกพร่อง เพราะมีการลงคะแนนเสียงโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท โดยการฟ้องคดีต้องดำเนินการเสียภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่มีการลงมตินั้น ถ้าไม่มีการฟ้องคดีภายในกำหนด มตินั้นก็สมบูรณ์ใช้บังคับได้ และผู้ถือหุ้นตั้งกล่าวจะต้องได้โต้แย้งมตินั้นในการประชุมที่มีปัญหาด้วย จึงจะมีสิทธิฟ้องคดี เว้นเสียแต่ว่าตนจะถูกกีดกันจากการประชุมไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้ามติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นนั้นไม่สมบูรณ์ถึงขนาดที่ถือได้ว่าไม่มีมตินั้นเกิดขึ้นเลยก็ไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องคดีเพื่อยกเลิกมตินั้น เพราะไม่ถือว่ามีมติและบุคคลใดจะยกขึ้นกล่าวอ้าง เมื่อใดก็ได้หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ถ้ามตินั้นขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเจ้าหนี้หรือบุคคลภายนอก มตินั้นย่อมเสียไปโดยไม่ต้องเพิกถอน แต่ถ้ามตินั้นขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้น ต้องเพิกถอน ⁷¹

ญี่ปุ่น มีบทบัญญัติให้ผู้ถือหุ้น กรรมการหรือผู้สอบบัญชี ฟ้องต่อศาลเพื่อเพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้ ด้วยเหตุต่อไปนี้

- (1) ถ้าวิธีการเรียกประชุมหรือวิธีการลงมตินั้น ฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท หรือเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นธรรม
- (2) ถ้าเนื้อหาของมตินั้นฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัท

⁷¹ Enno W Ercklentz Jr., Modern German Corporation Law Volume I (New York : Oceana Publications Inc., 1979), p.272.

(3) ถ้าผิดซึ่งไม่ชอบด้วยเหตุผลอย่างชัดแจ้งมีขึ้นเนื่องจากผู้ถือหุ้นมีส่วน
ได้เสียเป็นพิเศษในการลงคะแนนนั้น *

การฟ้องคดีต้องกระทำภายใน 3 เดือนนับแต่วันลงมติ ** และศาล
อาจสั่งให้ผู้ถือหุ้นที่ฟ้องคดียื่นหลักประกันการฟ้องคดีต่อบริษัทหรือขอเว้นแต่ผู้ถือหุ้น
นั้นจะเป็นกรรมการหรือผู้สอบบัญชี ***

จะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้ระบบ Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐ
อเมริกา ไม่มีบทกฎหมายให้เพิกถอนมติที่ประชุมที่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัท
ไว้เช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และ
ไทย

10. รายงานการประชุมผู้ถือหุ้น

ในการประชุมผู้ถือหุ้น จะต้องจัดทำมีการจดบันทึกรายงานการประชุม
ผู้ถือหุ้น และข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และเก็บรักษารายงานนี้ไว้ ณ. สำนัก
งานจดทะเบียนของบริษัท เพื่อให้ผู้ถือหุ้นสามารถขอตรวจดูได้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง
ระหว่างเวลาทำการ

กฎหมายสันนิษฐานว่าถ้ารายงานการประชุมได้จดบันทึกอย่างถูกต้อง
ตามหลักเกณฑ์แล้วย่อมถือเป็นหลักฐานอันถูกต้องของข้อความที่ได้จดบันทึกไว้

* The Commercial Code of Japan , Article 247

** Article 248

*** Article 249

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1207 กำหนดให้กรรมการเป็นผู้จัดทำให้มีการจดบันทึกรายงานการประชุมและมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักฐานอันถูกต้องแห่งข้อความที่ได้จดบันทึกไว้รวมทั้งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการลงมติและการดำเนินการของที่ประชุมอันได้จดบันทึกไว้นั้นได้เป็นไปโดยชอบถ้าประธานที่ประชุมในการประชุมครั้งนั้น หรือประธานในการประชุมครั้งถัดมา ได้ลงลายมือชื่อไว้ในบันทึก

สำหรับกฎหมายประเทศอื่น ๆ ต่างก็กำหนดให้มีการจดบันทึกรายงานการประชุม (Minutes) ไว้ทั้งสิ้น เช่น กฎหมายอังกฤษกำหนดให้เลขานุการของบริษัทเป็นผู้จดรายงานการประชุม และถ้าประธานที่ประชุมในครั้งนั้นหรือครั้งถัดไปได้ลงนามในรายงานการประชุมแล้ว ก็ถือว่าเป็นหลักฐานอันถูกต้อง ซึ่งเป็นหลักเดียวกับกฎหมายของไทย ⁷²

⁷² M. Clive Schmitthoff , Palmer's Company Law
PP. 756 - 757.